

KDOV-blad

Herfst 2009

KDOV (opgericht 21 april 1917)
KDOV-blad verschijnt 4 x per jaar

Voorzitter:

Mr. Drs. Paul Houdijk, Rademakersgilde 115, 3994 BR Houten
e-mail: paul.houdijk@hetnet.nl - tel. 030 - 638 03 58

Secretaris:

Gemma Coebergh, Korte Begijnstraat 28, 2011 HC Haarlem
e-mail: seckrdov@cs.com - tel. 023 - 551 68 77

Penningmeester:

Ir Ben Hillen, Jachtwerf 12, 2725 DP Zoetermeer
e-mail: b.a.g.hillen@planet.nl - tel. 079 - 341 85 75

Leden:

Ruud Huijbregts, Poolsterlaan 8, 5632 AN Eindhoven
e-mail: ruud.huijbregts@gmail.com - tel. 040 - 290 34 28 - fax. 0842 - 23 22 13
Jean-Pierre Steijvers, Aldenhoven 28, 6093 HB Heythuysen
e-mail: organ.j.p.steijvers@hccnet.nl - tel. 0475 - 49 64 56
Anja Hendrixx, Brusselsestraat 87 A 02, 6211 PC Maastricht
e-mail: anja.hendrixx@t-online.de - tel. 043 - 325 24 72

Ereleden:

Bernard Bartelink en Kees Bornewasser

Hoofdredacteur KDOV-blad (wnd):

Ir Ben Hillen, Jachtwerf 12, 2725 DP Zoetermeer
e-mail: redactie@kdov.nl - tel. 079 - 341 85 75

Eindredacteur KDOV-blad:

Ed van Aken, J.D. de Koklaan 43, 2552 DG Den Haag
e-mail: kdov@edvanaken.nl - tel. 070 - 404 28 28

Redactie:

Ed van Aken, Frits Haaze, ir Ben Hillen, drs Ruud Hoogenboom

Doel:

De vereniging heeft ten doel de bevordering van het liturgisch en artistiek stijlbegrip van de kerkmusici, werkzaam binnen de Nederlandse rooms-katholieke kerkprovincie en de behartiging van de geestelijke en materiële belangen van haar leden.

Voorwaarden voor het lidmaatschap:

Een bepaalde mate van vakbekwaamheid in muzikaal en liturgisch opzicht, tenminste op het niveau van de eisen voor het getuigschrift van de KDOV.

De contributie bedraagt:

€ 37,- per jaar, 65+ lid € 27,- en reeds lid tevens 65+ in 2004 € 17,-.

Postgiro: 10 31 344 t.n.v. KDOV, Zoetermeer

Website: www.kdov.nl

Opgaaf van leden en adreswijzigingen aan de secretaris.

Technische afwerking mededelingenblad: Ben Hillen

Druk & verzending: Copy-It, Zoetermeer

ISSN-nummer 1388-2341

Inhoudsopgave

Redactioneel	1
Van het bestuur	1
Leden	3
“In memoriam Louis Toebosch”	5
“Jeugdkoren en zang in Suriname”	9
“Katholieken hebben de slag gemist”	13
“Cavaillé-Coll en Nederland”	16
Berichten	17
Orgelbouwnieuws	25
Nieuwe uitgaven / recensies	30
Column	37
Roomse Humor	38

Redactioneel

Het KDOV-blad dat voor u ligt, neemt u mee naar de activiteiten van CodeX-Music in Suriname waar inmiddels een koorschool is gesticht voor de kathedraal van Paramaribo. In de afgelopen periode is het nodige te doen geweest over liturgiehervorming die evenwel later weer door Rome is tegengesproken. Berichten hierover kunt u niet vinden in dit blad, maar wel op onze website evenals de muzikale producties van onze paus en de inzet door het Vaticaan van multimedia als DVD's en Youtube producties om de celebratie van de H. Mis te perfectioneren van met name de Tridentijnse ritus. De handelsversie van het proefschrift van René Verwer “Cavaillé-Coll en Nederland” wordt aangekondigd met speciale korting voor u als KDOV-lid.

Ben Hillen, waarnemend hoofdredacteur

Van het bestuur

In dit nieuwe seizoen zijn we hopelijk allen weer met frisse moed begonnen met onze werkzaamheden, na vakantie te hebben gevierd en onze energiecellen te hebben opgeladen.

Het is allereerst nodig dat het bestuur u attendeert op de nog steeds bestaande vacature van hoofdredacteur van ons KDOV – blad. We zouden die vacature graag willen invullen, want de situatie wordt onderhand nijpend. Het functioneren van ons bestuurslid Ben Hillen als hoofdredacteur ad interim, een

functie die hij voortreffelijk vervult, begint onderhand op een permanente situatie te lijken, wat natuurlijk nooit de bedoeling is geweest. Vandaar, dat we wederom dringend een beroep op u doen!

Voorts kunnen wij melden dat onze voorzitter Paul Houdijk na twintig jaar besloten heeft dat het tijd wordt dat iemand anders het roer van hem gaat overnemen. Hij zal bij de eerstvolgende jaarvergadering afscheid nemen als voorzitter. Wij zijn druk bezig een geschikte kandidaat te zoeken om hem op te volgen.

Ontwikkeling rechtspositie

Na een periode van niet aflatend aandringen bij de Beleidssector Liturgie en bij het Economencollege heeft de Beleidssector Liturgie ons laten weten dat er eerst terugkoppeling naar de Bisschoppenconferentie zal plaatsvinden in oktober a.s. Dit betreft zowel de beleidsnota als de financiële vraagstelling. De economen hebben intussen gewerkt aan een voorstel dat zij aan de bisschoppen voorleggen. Wij houden u op de hoogte. (BH; september 2009)

Toegang tot ledengedeelte nieuwe website

Hoe krijgt u toegang tot de interne website? Stuur een mailtje met het onderwerp "Website" naar: webmaster@kdov.nl. U krijgt dan een gebruikersnaam en een wachtwoord teruggemaid. Vervolgens kunt u inloggen op de website (kolom rechts) en desgewenst weer uitloggen. U kunt uw wachtwoord zelf veranderen als u dat zou willen.

Graag ontvangen wij uw reacties, vragen en suggesties per e-mail aan: webmaster@kdov.nl. Tevens ontvangen wij graag uw berichten (nieuws, concerten, jubilea, links, etc) voor plaatsing op de website te richten aan: webmaster@kdov.nl. (BH; september 2009)

Uw evenementen op de evenementenagenda van de website KDOV

Op onze website staat een agenda waarin alle voor KDOV-leden en andere kerkmusici belangrijke evenementen worden aangekondigd. Het is de bedoeling hier alle concerten en belangrijke vieringen en gebeurtenissen, jubilea van KDOV-leden aan te kondigen, om daarmee de KDOV en haar leden meer zichtbaar te maken.

Graag ontvangen wij uw concertagenda's en aankondigingen die we graag op de website zullen zetten: webmaster@kdov.nl. (BH; september 2009)

Herhaalde oproep! Wij vragen dringend een hoofdredacteur en enkele redactieleden voor het KDOV-blad.

Na het vertrek van Ruud Hoogenboom in december 2008 ligt de hoofdredactie van het KDOV-blad tijdelijk bij ondergetekende. Graag wil het KDOV-bestuur deze functie weer zo snel mogelijk aan een lid van onze vereniging over-

dragen. Daarnaast is het gewenst dat de redactietaken over meer leden van de vereniging worden verdeeld.

Wij vragen u uw diensten aan te bieden in de vorm van onderstaande functies.

Hoofdredacteur met de volgende taken:

- het schrijven en verzamelen van relevante artikelen en reactie op ingezonden brieven
- de coördinatie/planning van het (doen) schrijven van redactionele artikelen
- het verzamelen en zo nodig voorbereiden van kopij
- op zoek gaan naar en het verzamelen van informatie, nieuws, ontwikkelingen
- het ontwikkelen van een visie op de inhoud van het blad

Redactieleden met de volgende taken:

Het schrijven van relevante artikelen in een met de hoofdredacteur afgesproken aandachtsgebied waarbij de aandachtsgebieden (kunnen) zijn:

• Nieuwe uitgaven/recensies: bladmuziek, boeken, CD's	• Column
• (Katholieke) Kerkmuziek	• Gregoriaans
• Kerkmuziek en liturgie	• Jongerenkoren/middenkoren
• Orgelbouw	• Kinderkoren, jongenskoren, jeugd koren
• Verzamelen van RK orgelbouwnieuws	• Kerkmuzikale koor- en orgelpraktijken
• Rechtspositie kerkmusici	• Toekomst van de kerkmusicus
	• Nieuwe ontwikkelingen in de kerkmuziek
	• Opleidingen kerkmuziek

Het bestuur doet (wederom) een dringend beroep op alle leden van onze vereniging om *nu* te overwegen om een bijdrage of een wat kleinere bijdrage, een eenmalige of regelmatige bijdrage te gaan leveren aan de continuïteit van het KDOV-blad.

Graag ontvangen wij uw reacties per e-mail: redactie@kdov.nl

(BH; september 2009)

Leden

Nieuw lid:

Marc Schaap, Mauvestraat 15, 3331 VH Zwijndrecht

Nieuw adres:

Ton van Eck e-mail adres: aamjveck@gmail.com

Jo Ivens: 60 jaar dirigent en organist

Op vrijdag 9 oktober om 16.00 u vindt in de Basiliek van Hulst - onlangs uitgeroepen tot de mooiste kerk van Nederland - een bijzonder orgelconcert plaats. Het 60-jarig organist- en dirigentschap van Jo Ivens in deze Basiliek wordt gevierd en er zal uitgebreid stil worden gestaan bij de mijlpaal. Daarom geeft jubilaris Jo Ivens die middag een bijzonder orgelconcert.

Al van jongs af aan heeft Jo Ivens zich als organist-dirigent ingezet in deze Basiliek en het muzikale leven in Hulst een warm hart toegedragen. Op vrijdag 9 oktober is het een mooi moment om hem daarvoor te bedanken en in het zonnetje te zetten. Tevens vormt dit concert een waardige afsluiting van de openbare concertpraktijk van Jo Ivens. U zult getuige zijn van laatste orgelconcert. Daarom heeft hij de hoogtepunten uit zijn orgelrepertoire van de afgelopen 60 jaar in dit programma gebundeld. Het vormt als het ware een soort overzicht van de levensloop van Jo Ivens als organist. Het is een prachtig, uitgebalanceerd programma geworden, waarin Jo Ivens ons in drie kwartier door zijn muzikale hoogtepunten loodst.

Verschillende belangrijke sprekers zullen voor en na het concert een speech houden. Na het concert is er een grote receptie gepland.

Het concertprogramma kunt u vinden op: <http://www.kdov.nl/>.

Henk Donker overleden

Op 27 augustus overleed Henk Donker. Hij heeft grote betekenis gehad voor de ontwikkeling van de kerkmuziek in het bisdom Breda. Henk Donker was van 1994 tot en met 2001 voorzitter van de diocesane afdeling van de Nederlandse Sint Gregorius Vereniging. Hij heeft het DONEK (Documentatie Nederlandse Kerkmuziek) mee ontwikkeld. Zijn werk en inzet voor de kerkmuziek zijn van landelijk belang. Voor zijn verdiensten ontving hij de bronzen plaquette van de NGSV. Naast zijn werk voor de NGSV, dirigeerde hij verschillende kerkkoren en was hij op verschillende plaatsen organist.

Henk Donker is 76 jaar oud geworden. De plechtige uitvaartdienst vond plaats op dinsdag 1 september in de parochiekerk van Prinsenbeek. Bron: Bisdom Breda

Overleden:

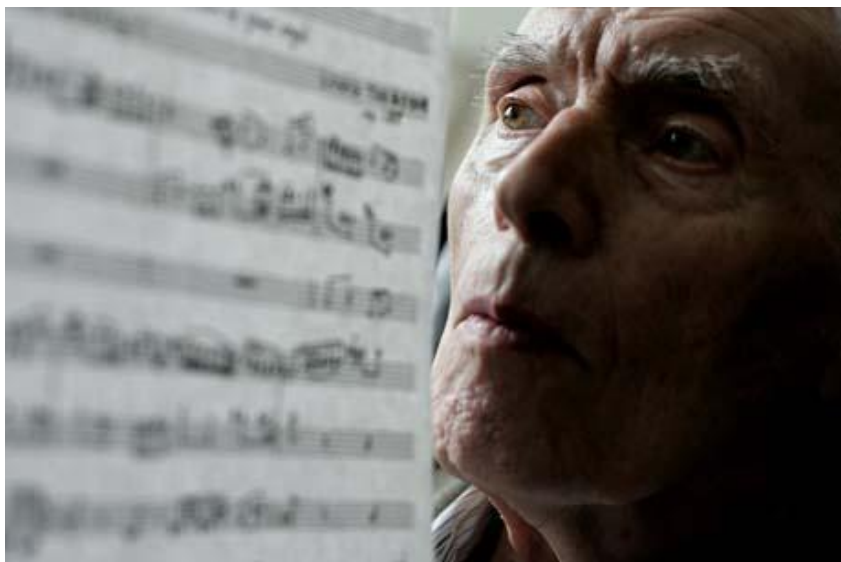
P. Vermeulen, Middenlaan 9, 1405 CD Bussum (27 februari 2009)

Si si, il rit
**LOUIS TOEBOSCH (18 maart 1916 – 22 mei 2009),
een muzikale aristocraat.**

Donderdag 28 mei 2009 vond in de Pauluskerk in Tilburg een bijzondere bijeenkomst plaats: familie, vrienden en collega's namen afscheid van Louis Toebosch die vrijdag 22 mei op 93-jarige leeftijd overleed. Organist Ad van Sleuwen speelde *Mein junges Leben hat ein End* van Sweelinck en een *Ricercar* van Luython, altvioliste Edith van Moergastel speelde *In Paradisum* van haar vader Pieter.

Voor het overige klonken er composities van de overledene:

- De Nocturne uit *Divertissement pour piano* (1936) door kleindochter Mayke Nas
- *Gewoon laag* voor contrabas en piano (2005) door Wolf Eekhof en Mayke Nas
- Enkele delen uit de *Dominica Resurrectionis* (1957) voor orgel door Ad van Sleuwen
- *Aria en Finale op. 102* (1969) voor altviool solo door Edith van Moergastel
- De koorwerken *Arne Borg* (1966), *Asta Nielsen* (1987) en *Laatste wil van Alexander* (1996) door kamerkoor Ad Parnassum

Er werd over Louis Toebosch gesproken: herinneringen verwoord vanuit het gezin en vanuit de vriendenkring. Dochter Monique had een prachtige brochure samengesteld waarin de memorabilia uit Toebosch' leven smeugig worden opgediend. En een maand na deze gedenkwaardige bijeenkomst

bereikte ons de bedankbrief van de familie met bovenstaande grafspreuk. "Het tekent Louis als een man van uitersten", schrijven de kinderen: "de ernst van het heengaan overtreffen met de luim van het aardse verblijf."

Van 1946 tot 1950 was Louis Toebosch dirigent van het *Tilburgs Symfonieorkest* (het latere *Brabants Orkest*). Zijn muzikale leven werd tussen 1940 en 1965 voor een groot deel bepaald door zijn werk als organist en dirigent van het *Sacramentskoor* van de *Sacramentskerk* in Breda. Daarnaast doceerde hij op de conservatoria van zowel Maastricht als van Tilburg. Van 1965 tot 1974 was hij (artistiek) directeur van het *Brabants Conservatorium*. Na die periode richtte hij zich volledig op het componeren. Tussen 1934 en 2004 schreef hij in totaal bijna 200 composities. Toebosch heeft voor allerlei bezettingen gecomponeerd: symfonieorkest, harmonie en fanfare, beiaard, klavecimbel, piano, blokfluit, zang en vooral voor orgel en voor koor. De koorwerken zijn weer te verdelen in wereldlijk en religieus, werken voor koor en orkest, gemengd koor a cappella en mannen-, vrouwen- en kinderkoor. Toebosch schreef acht missen en vele liedbewerkingen. Zijn bewerkingen van Kerstliederen, alle van vóór 1950, worden nog jaarlijks gezongen.

Louis Toebosch was een geestige, spitsvondige man, die hoge eisen kon stellen aan zichzelf en aan anderen. Jan van Dijk, collega-componist en -docent, zegt in het *Brabants Dagblad* van 25 mei 2009 over hem: "Hij had een enorm gevoel voor kwaliteit. Bij de vele examens die ik met hem heb afgenomen kon hij een streng oordeel hebben, maar altijd op goede gronden. Hij was op de eerste plaats een vakman. Hij kon als geen ander improviseren op het orgel. In die hoedanigheid heeft hij in 1951 het eerste Haarlemse orgelconcours met glans gewonnen. Als componist ging hij zijn eigen weg. In de eerste helft van de twintigste eeuw ontstonden er drie stromingen in de katholieke kerkmuziek. Je had Hendrik Andriessen met zijn leerlingen, je had de Romeinse stroming waarvan Maurice Pirenne een van de laatste vertegenwoordigers is. En je had Louis: hij was een individualist, een muzikale aristocraat, die de lat heel hoog legde. Met hem is nu de katholieke kerkmuziek ook gestorven. Hij had ook een bijzonder gevoel voor humor. Toen het Tilburgs Symfonie Orkest professioneel werd, vertrok het naar Den Bosch en werd Hein Jordans dirigent. Het hoogtepunt van de rede die Louis bij die gelegenheid hield, was 'Toe Bosch or not Toe Bosch, that's the question'.

Leo Samama beschrijft in zijn boek *Zeventig jaar Nederlandse muziek 1915-1985* de generatie componisten die na 1945 in het daglicht getreden is, onder wie Louis Toebosch. Hij roemt hun maatschappelijke relevantie: zij schreven en schrijven muziek voor direct gebruik, voor een bestaand publiek, voor en vanuit hun eigen tijd. Toebosch zelf bevestigde deze observatie met de opmerking dat hij het liefst in opdracht componeerde. "Dan weet je voor wie je schrijft, wie het gaat uitvoeren en dan kun je rekening houden met de

mogelijkheden die de opdrachtgever voor de uitvoering tot zijn beschikking heeft.”

In een interview met Jurjen Vis in het Financieel Dagblad (juni 1999) merkt Toebosch met betrekking tot zijn manier van werken op: “Wat mij aantrekt in het zuidelijke is het ongedwongene, het makkelijke en het losse. Mijn oriëntatie was aanvankelijk overwegend Frans en dat had natuurlijk alles te maken met mijn afkomst. De binnenzijde van de muziek interesseert me eigenlijk niet. Ik bestudeer geen stukken van anderen of theoretische geschriften, maar pas technieken spontaan toe, geleid door mijn intuïtie.”

Pieter van Moergastel bespeurde in het werk van Toebosch een drietal karakteristieken. Ten eerste de invloed van de Nederlandse polyfonisten uit de Renaissance. Met zijn destijds befaamde Bredase kamerkoor Orlando di Lasso en het even befaamde Sacramentskoor voerde Toebosch vele werken van Obrecht, Josquin, Lassus, Clemens non Papa en Sweelinck uit. Ook verscheen er onder zijn redactie een bundel met eenvoudige motetten uit de Renaissance ten behoeve van beginnende kerkkoren. De vocale schrijfwijze, het lineaire, de doorimitatie, de motetstijl – zo kenmerkend voor de Renaissance – treffen we dan ook in vrijwel alle werken van Toebosch aan. Een tweede karakteristiek is, dat Toebosch vooral voor de amateur schrijft. Maar nooit ‘schoolmuziekmuziek’ zoals hij zelf zei. Samen met Badings, Monnickendam en Strategier neemt Toebosch in dit opzicht een bijzondere positie in. Als derde karakteristiek noemt van Moergastel het geestige, het humoristische in het werk van Toebosch. (Uit het voorwoord van *Louis Toebosch 70 jaar. Sonoor Portret*, 7 december 1986).

Aan de drie genoemde karakteristieken moeten nog twee belangrijke kenmerken worden toegevoegd. Als vierde kenmerk het Gregoriaans als inspiratiebron. Voorbeelden hiervan treffen we aan in bijna alle koorwerken. Het gaat hierbij veelal niet om letterlijke citaten, maar veeleer om het gebruik van Gregoriaanse melodietypen. Een groot aantal orgelwerken is evenzeer vanuit het Gregoriaans geconcipeerd. Als vijfde kenmerk komt vanaf 1960 de toepassing van de twaalftoonstechniek naar voren. Toebosch hanteert de dodekafonie niet dogmatisch, maar steeds functioneel in het kader van de totale structuur van een compositie. Expliciete voorbeelden zijn te vinden in de *Missa Duodecim Apostolorum* (1962). In datzelfde jaar gebruikt Toebosch dodekafone elementen in zijn koorwerk *Bome*.

Hoogtepunten in zijn oeuvre zijn de naar Josquin des Prez verwijzende, bijzonder polyfone *Missa super Ave Maria* (1949/1950), het buitengewoon sprekende motet *Da Pacem Domine* (1984) voor koor en orgel en *Bome* (1962) op een prachtig Zuid-Afrikaans gedicht van Elisabeth Eybers. Later voegt hij daar *Asta Nielsen* (1987) op een tekst van Paul van Ostaijen voor gemengd koor en stemfluit(!) aan toe (de dirigent dient de stemfluit ritmisch te bespelen).

Van zijn orgelwerken moeten vooral de composities over Gregoriaanse Propria genoemd worden: *In Epiphania Domini* (1957), *Dominica Resurrectionis* (1957), *Dominica XV post Pentecosten*(1960), *Postludium super Ite Missa est II* (1961), *In Festo Visitationis vel Nativitatis BMV* (1961), *Fantasia super Alleluia Beatus vir Sanctus Martinus* (1987), *Dominica Pentecostes* (1995). Eén van de meest bijzondere orgelwerken is wel *Suite Gregorienne pour Maurice Pirene* (1994) dat Toebosch componeerde bij het afscheid van Maurice Pirene als leraar orgel aan het Brabants Conservatorium. In 1998 componeerde hij een nieuw werk over de Paascommunio *Pascha nostrum* in opdracht van Gregoriaans Koor Utrecht bij het zesde lustrum, tevens het afscheid van Jan Boogaarts als dirigent.

Persoonlijk herinner ik me Louis Toebosch als een enorm gedreven en veeleisende man, die zichzelf met zijn humor behoorlijk kon relativeren. Hij heeft zich regelmatig met Kamerkoor Ad Parnassum en met mij bemoeid, ons geholpen en gesteund en ons mooie composities nagelaten. Onze concerten heeft hij tot het laatst toe bezocht, zijn waardering en kritische kanttekeningen nooit onder stoelen of banken stekend. Het was voor mij persoonlijk bijzonder troostrijk om tijdens zijn herdenkingsbijeenkomst *De laatste wil van Alexander* te mogen uitvoeren, een gedicht dat zo treffend begint:

*Dan, als ik tuimel in de kist
doodsoverwonnen en bezwaken,
laat mijn twee handen zijn ontbloot
en uit de baar naar buiten steken.*

Een beeld dat mij altijd bij zal blijven gaat terug naar een repetitie voor de uitvoering van *Bome*. Louis komt de voormalige kapel van het Cenakel binnenlopen terwijl we juist de passage studeren waarin gezongen wordt *Tot ziens, tot ziens, want morgen kom ik weer*. Aanvankelijk loopt hij met stevige tred op ons, dan verstijft hij, luistert aandachtig, draait zich om, loopt naar de deur en steekt zijn hand op: *“Tot ziens”*.

Ci-gît Louis ; si si, il rit.
Dat hij ruste in vrede.

Anthony Zielhorst

Jeugdkoren en zang in Suriname

Graag willen wij, Code-X Music, u op de hoogte stellen van het feit dat CodeX-Music in augustus met een groep muzikanten naar Suriname is gegaan. Met dit team dat bestaat uit vijftien personen gaan we in het kader van het door Code-X Music georganiseerde Music camp muziekles geven aan Surinaamse kinderen en jongeren.

Op maandag 10 augustus zijn we van Schiphol naar Zuid-Amerika gevlogen. Daar houden we ons drie weken lang bezig met activiteiten rondom het Music camp. Over deze activiteiten houden we dagelijks een weblog bij. Tevens schrijven we tweewekelijks een nieuwsbrief waarin u op de hoogte kunt worden gehouden van onze vorderingen en bezigheden. Stuur ons als u deze nieuwsbrief wilt ontvangen deze e-mail terug op dit e-mailadres, dan schrijven we u in. Meer informatie over dit project vindt u op <http://suriname.code-music.nl>.

Koren in Suriname

Kinderen en jongeren vormen een belangrijk en groot deel van de Surinaamse bevolking, ook binnen de parochies van het bisdom Paramaribo. Het Bisdom Paramaribo schenkt in haar beleid bijzondere aandacht aan jeugd en jongeren. Code-X Music ontwikkelde samen met het Bisdom het project 'Tools for Community Development' voor de oprichting van jeugdkoren en de muzikale training van kader voor de jeugd.

Herstel traditie

Door de recessie is een bloeiende muziektraditie bijna verloren gegaan. Sinds enige jaren is er een wederopleving te bespeuren. Code-X Music levert daar al enige jaren een aandeel in. Surinamers zijn enorm muzikaal. Het doel is om een eigen bloeiende koortraditie en een rijke muzikale kennis op te bouwen waarbij de grootste houten kathedraal ter wereld, de St. Petrus en Paulus in Paramaribo, een centrale rol heeft.

Activiteiten Code-X Music voor Suriname tot nu toe

Deze activiteiten hadden vooral een impuls- en netwerkfunctie.

2006	Workshops stemvorming en een zangdag voor de jeugd in Suriname
2007	Verzamelen en verzenden van instrumenten voor Suriname
2007	18 Nederlandse jongeren geven muzieklessen aan 60 jongeren in Suriname
2008	Verzamelen en verzenden van instrumenten voor Suriname
2008	18 Nederlandse jongeren geven muzieklessen aan 120 jongeren in Suriname.

Tools for Community Development 2009-2010

Dit project vormt een verbreding van de activiteiten. Hiervoor verblijft namens Code-X Music Albert Arens een jaar lang als projectleider in Suriname. Tijdens

zijn verblijf zullen verschillende projecten in gang worden gezet of afgerond, waaronder een nieuw Music Camp. Ze staan verdeeld in zeven hoofdstukken op deze website onder 'Project 2009-2010'. Voor de activiteiten geldt dat zij onderdeel uitmaken van een plan voor de toekomst en verankering in de Surinaamse samenleving.

Bureau voor Jeugd, Muziek & Geloof

Om het project Tools for Community Development voort te zetten na vertrek van projectleider Albert Arens wordt binnen het Bisdom Paramaribo een aparte organisatie opgebouwd: het 'centrum voor Jeugd, Muziek en Geloof' (JMG) genoemd. Dit beschikt over een netwerk van vrijwilligers. Dit centrum staat onder leiding van een coördinator die nauw samen werkt met de Dienst GCC van het Bisdom Paramaribo.

Er moet heel wat geregeld en georganiseerd worden, zoals bijvoorbeeld de registratie van koorleden, het bijhouden van de bibliotheek van de koorschool, het organiseren van cursussen en trainingdagen voor dirigenten en begeleiders. Ook zal het JMG contact onderhouden met koorscholen in het buitenland voor ondersteuning en samenwerking. In januari 2010 zal het JMG volledig zelfstandig functioneren en alle organisatorische taken van de projectleider van Code-X Music overnemen.

Het JMG heeft een eigen kantoor dat nu wordt ingericht. In de komende weken wordt een vrijwilliger ingewerkt in het muziekprogramma voor het beheer van de partituren voor de koorschool. Er zijn drie medewerkers gevonden om het JMG te coördineren en te begeleiden.

Koren en scholen

Het Bisdom Paramaribo telt ongeveer 30 parochies en 30 kleinere RK geloofsgemeenschappen verspreid over Suriname. Daarnaast telt Suriname 73 RK basisscholen en 10 RK scholen in het voortgezet onderwijs. De jeugd en het kader in deze parochies en scholen vormen de voornaamste doelgroep van het project.

Koorschool in de kathedraal van Paramaribo

In Paramaribo staat de St. Petrus & Paulus Kathedraal, de grootste houten kathedraal ter wereld. Deze wordt momenteel gerestaureerd, een omvangrijk en gecompliceerd proces dat jaren duurt. Rond de zomer van 2010 zal de kathedraal weer in gebruik worden genomen.

De Kathedraal staat in het hart van de Surinaamse samenleving. Op het moment dat hij weer open gaat zal het de thuisplaats van een koor zijn van hoge kwaliteit en uitstraling. Het koor zal verweven zijn met de kathedraal als bron van inspiratie en bemoediging. Hiervoor zijn geschoolde zangers nodig. Om zangers op te leiden wordt in oktober van dit jaar gestart met een koorschool. In de koorschool krijgen kinderen op de basisschool vanaf 7 jaar iedere dag een uur zang- en muziekles. Na het eerste jaar mogen zij meezingen in het kathedrale koor. Deze kinderen kunnen als vanzelfsprekend

alle soorten bladmuziek op het eerste gezicht zingen. Zo wordt een nieuwe generatie zangers opgeleid die in de kathedraal maar later ook in andere koren een belangrijk aandeel in de zangcultuur zullen leveren. Ook zullen veel van deze kinderen later een instrument gaan bespelen en actief blijven in de muziek.

In oktober 2009 start de koorschool met de eerste kinderen. Tegelijk moeten dirigenten en begeleiders worden opgeleid. Op het einde van het jaar zal het koor vieringen kunnen verzorgen en zingen tijdens de opening van de kathedraal. Dit is het eerste jaar van een 10-jarenplan waarbij de koorschool wordt uitgebouwd tot een instituut van nationale betekenis en internationale uitstraling. De werving van leerlingen en de audities op acht basisscholen zijn afgerond. Uit ruim 2.000 leerlingen zijn 60 kinderen geselecteerd tussen de 7 tot 11 jaar oud. In oktober starten de lessen, vijf dagen in de week, op Ons Erf. In 2010 zal de keuze voor een definitieve locatie en vorm worden gemaakt naar aanleiding van een onderzoek naar draagvlak.

In het kader van het project wordt een muziekbibliotheek opgebouwd. Hier worden de bladmuziek, het cursusmateriaal en de muziektheorieboeken die nodig zijn ondergebracht en beheerd.

De koorschool heeft veel bladmuziek nodig. Ook is er een centrale plaats nodig waar de bladmuziek voor de kerkkoren en het cursusmateriaal wordt ondergebracht. Omdat door het tropische klimaat papier in Suriname heel snel verweert, moet dit gebeuren in een ruimte waar de vochtigheid kan worden gecontroleerd.

Repertoire

Ook zijn er muziekbundels in voorbereiding voor gebruik door koren en leerkrachten. Deze zullen in 2009 uitkomen. Gaudete: Een bundel met 240 liederen voor kinderen en jongeren, speciaal voor Suriname Begeleidingsboek vernieuwde uitgave Jubilate: Een bundel met uitgeschreven begeleidingen van 500 gangbare en nieuwe kerkliederen.

Eind 2009 zal er een bescheiden collectie partituren en boeken over muziektheorie zijn ondergebracht in een daarvoor geschikte ruimte. Deze zal worden beheerd door het JMG in samenwerking met het Bisdome. Van de bundels Gaudete en Jubilate zullen alle begeleidingspartijen in boekvorm beschikbaar zijn.

In het gebouw van de Dienst voor Geloof, Cultuur & Communicatie (GCC) is een ruimte aangewezen waar de bibliotheek wordt ondergebracht. Deze zal in de loop van het jaar worden verbouwd en vergroot om de groeiende collectie partituren te kunnen herbergen. De bibliothecaresse van GCC, mw. Jenny Sopawiro, zal ook het beheer van de muziekbibliotheek coördineren. Voor de vernieuwde Jubilate is een nieuwe inhoudsopgave gemaakt met veel nieuw jeugd vriendelijk repertoire. Deze wordt de komende weken verder uitgewerkt. Voor het basisonderwijs wordt een syllabus met liedmateriaal

samengesteld en in het kader van de cursus voor muziekleerkrachten uitgegeven. Deze liedbundel zal in februari 2010 uitkomen.

Training en cursussen

Het belangrijkste element van het project is de training van kader. Tools for Community Development richt zich daarbij op drie groepen: koorleiders, leerkrachten in het basisonderwijs en instrumentalist. Voor elk hiervan wordt een cursusprogramma opgezet.

Zang als basis

De training van kader richt zich allereerst op zangtechniek. Een goed inzicht in het gebruik en de ontwikkeling van de zangstem bij jeugd en jongeren staat centraal. Er wordt met name aandacht geschonken aan kinderen als doelgroep. Daarom wordt een aparte cursus ontwikkeld voor leerkrachten in het basisonderwijs. Koorleiders hebben met zowel kinderen als jongeren te maken. Hun training gaat ook uit van een ander repertoire met een hogere moeilijkheidsgraad. De begeleiders zijn met name van belang bij koren en samenzang in vieringen. Zij kunnen een heel jaar lang piano/orgel volgen.

Repertoire

Van belang is dat de cursisten kunnen werken met repertoire dat zij ook in de praktijk kunnen gebruiken. Daarvoor zijn twee bundels in ontwikkeling die tijdens de cursussen gebruikt worden: 'Gaudete', een bundel met 240 liederen voor kinderen en jongeren, speciaal voor Suriname en 'Begeleidingsboek' een vernieuwde uitgave van 'Jubilate'. Een bundel met uitgeschreven begeleidingen van 500 gangbare en nieuwe kerkliederen.

Van juni 2009 tot april 2010 50 tot 100 koorleiders, leerkrachten en begeleiders scholen en begeleiden in de praktijk om hen in staat te stellen alle liederen Gaudete en Jubilate vanaf muziek voor te bereiden en met jeugd en jongeren uit te voeren.

Op 20 juni 2009 is de basis cursus voor koorleiders deel 1 gestart. Voor deze cursus hebben zich 59 cursisten ingeschreven. De docenten zijn: Albert Arens (cursusleider, directie en koorvorming), Liesbeth Peroti (individuele zang), en Donagay Liesdek (basis muziektheorie). Mavis Noordwijk is adviseur bij de cursus. Hillary de Bruin volgt de cursus als toehoorder.

Jeugdkoren

Een jeugdkoor biedt kinderen en jongeren een veilige plek waar zij hun geloof kunnen uiten, plezier hebben, leren samenwerken en muzikale vaardigheden ontwikkelen. Dit levert een belangrijke bijdrage aan hun persoonlijke groei en visie op de wereld. Beginnende koren worden daarom actief ondersteund.

Bron: CodeX-Music <http://suriname.code-music.nl/>

‘Katholieken hebben de slag gemist’

In de muziekbusiness zijn niet veel uitgesproken katholieke artiesten actief. In Nederland genieten zelfs alleen The Fruits enige bekendheid. Maar sinds kort is er een label en productiehuis dat ondermeer kansen biedt aan jonge, katholieke artiesten: Godlof.

Het is maandagmiddag en bloedheet in Tilburg. In het kantoor van Studio Elim – een professionele opnamestudio, gevestigd in de Elimgemeenschap van de fraters van Tilburg – is het gelukkig koel. De overweldigende rust die het gehele huis en de zonovergoten tuin uitademt, is een verademing. In het kantoor doen alleen een paar gitaarkoffers, een prijzenkast en een verzameling cd’s vermoeden dat muziek er een grote rol speelt.

Bart Ramos, één van de initiatiefnemers van Godlof, vertelt er over het label en de idealen, de studio en het project Beziel Talent.

Carte blanche

We denken samen na: hoeveel uitgesproken katholieke artiesten kennen we? En hoeveel van die artiesten genieten ook bekendheid? Op een paar Amerikaanse artiesten die hier vrijwel onbekend zijn, een paar leden van bands die niet in het christelijke circuit opereren en de Nederlanders van The Fruits na, komen we niet ver. Opmerkelijk, aangezien de katholieke Kerk ook in Nederland nog altijd redelijk vertegenwoordigd is.

Uiteraard zijn er wel kleinschalige katholieke initiatieven. Zo begon frater Albert van der Woerd van de fraters van Tilburg jaren geleden al Studio Elim, waar onder meer het Nederlandse WJD-lied van Keulen werd geproduceerd en de cd Give give give. De studio heeft verschillende ‘huiskoren’ die er repeteren en opnames maken.

Frater Albert kwam in 2008 op het idee het allemaal wat groter en gericht aan te gaan pakken. Hij betrof Lars Gerfen – zanger van The Fruits en nu bijna twee jaar werkzaam voor Studio Elim – erbij. Toen duidelijk werd dat de frater een jaar naar Amerika zou gaan, benaderde hij Ramos. Het idee werd uitgewerkt en inmiddels is Godlof een feit.

Godlof heeft alle werkzaamheden die met jongeren en multimedia te maken hebben overgenomen van Studio Elim. “We hebben van frater Albert carte blanche gekregen, al leggen we uiteraard wel verantwoording af”, vertelt Bart Ramos. “Studio Elim doet en deed nog veel meer, maar dat staat los van Godlof.”

Slag gemist

Godlof wil een cultuur te stimuleren waarin binnen het katholieke landschap de link tussen jongeren, media en Kerk als vanzelfsprekend wordt ervaren. Dat is nu namelijk niet het geval. In tegenstelling tot de relatief veel kleinere groep protestantse christenen, waar de bands en artiesten als paddenstoelen uit de

(advertentie)

Het R.K. Gemengd Koor Cantate Domino bestaat in 2009 125 jaar.
Wij zijn een zelfstandig koor.

In verband met drukke werkzaamheden van onze huidige dirigent/organist
zijn wij - liefst met ingang van 1 januari 2010 - op zoek naar
een enthousiaste, bezielende

DIRIGENT(E)/ORGANIST(E)

U kunt ook reageren als u alleen dirigent(e) of organist(e) bent en
bij voorkeur hebt u ervaring.

Het koor bestaat uit 51 leden, waarvan 21 sopranen, 13 alten, 6 tenoren en
11 bassen. Ons repertoire bestaat uit Latijnse missen zoals Mozart, Haydn,
Schubert, Gounod, Goller, Perosi e.a., alsmede klassieke meerstemmige
liederen ter omlijsting van de liturgie.

Op de 1e en 3e zondag van de maand zingen wij in de
Moeder van de Verlosserkerk te Haarlem (Schalkwijk) en
in het Spaarne Ziekenhuis te Hoofddorp.

Daarnaast zingt het koor op aanvraag bij uitvaarten en huwelijksvieringen.
De repetitie is op donderdagavond van 20.00 uur tot 22.30 uur, in de
Moeder van de Verlosserkerk, Prof. Eijkmanlaan 48 in Haarlem.

De Moeder van de Verlosserkerk heeft een Maarschalkerweerd-orgel
en het Spaarne Ziekenhuis een Flentrop-orgel.

Honorering geschiedt volgens richtlijnen van het bisdom.

U kunt contact opnemen met onze voorzitter:

mevr. W. van der Velde – Heemskerk

Amer 1 b

2105 ZA Heemstede

tel.: 023-547 80 24

mob.: 06-224 08 990

e-mail: wilenpeter@gmail.com

grond schieten, die het ook in de seculiere wereld goed doen en door de muziekers erg serieus worden genomen.

Een goed voorbeeld is de line-up van het Flevo Festival, dat dit jaar plaatsvindt in Bussloo. Daar speelt een flinke verzameling Nederlandse artiesten. "Het wordt binnen die kringen als vanzelfsprekend ervaren", legt Ramos uit. "Het is zelfs haast een eigen subcultuur geworden. Dat ontbreekt in de katholieke wereld." *Godlof* wil die cultuur stimuleren, vertelt hij verder. "Het is goed en leuk als jongeren artiesten vinden die met dezelfde vragen bezig zijn als zij en daarover verhalen door hun muziek. Wat betreft popmuziek en bands hebben katholieken echt de slag gemist."

Meer bieden

Aan het nieuwe label dus de eer om daaraan iets te doen, maar is er wel vraag naar een katholiek cd-label en productiehuis? "Ja", gaat de bevlogen Ramos verder. "Kijk bijvoorbeeld naar een band als The Fruits. Zij zijn begonnen als klein bandje, ontstaan vanuit de Katholieke Charismatische Vernieuwing. Als zij een cd uitbrengen, is er vraag naar, de achterban heeft er duidelijk behoefte aan en de band groeit nog steeds. Ondanks het veranderende religieuze landschap, groeit de religieuze betrokkenheid." Wel erkent Ramos dat de vraag beperkt zal zijn. "Daarom is een belangrijke doelstelling voor ons het creëren van meer vraag door meer aan te bieden. Het label is weliswaar de plek waar jonge katholieke artiesten terecht kunnen en waar ze cd's kunnen uitbrengen, maar *Godlof* biedt meer dan dat. We zijn een productiehuis en bieden begeleiding aan. Zo hebben we bijvoorbeeld afgelopen jaar de band van het bisdom Den Bosch begeleid. We verzorgen workshops en trainingen en we bieden multimediaproducties aan voor bijvoorbeeld parochies."

Beziel Talent

Er wordt aan meerdere projecten gewerkt, en langzamerhand krijgt het label meer bekendheid. "We zijn ambitieus en we houden van uitdagingen", zegt Ramos. "Maar we willen niet per se heel grote stappen zetten. Als het kleine stapjes voorwaarts zijn, is het ook goed. Het mag tijd kosten. We hoeven niet morgen een gevestigd label te zijn met twintig artiesten onder contract."

Godlof wil zich ook profileren met een interactieve website als elektronisch magazine, speciaal gericht op jongeren en tieners. Daaraan zullen bijvoorbeeld talententournees gekoppeld worden en eigen cd-producties. Een voorbeeld hiervan is de talentenjacht Beziel Talent. Dit project wil getalenteerde tieners en jongeren aanmoedigen hun talenten te gebruiken om op die manier uiting te geven aan hun (zoektocht naar het) geloof, leert de website.

Maar wat houdt het precies in? Bart Ramos legt uit: "Er komt een maxi-single met daarop vijf nummers, die op 8 november wordt uitgegeven op de Katholieke Jongerendag. Een nummer is door ons geschreven, dat is de

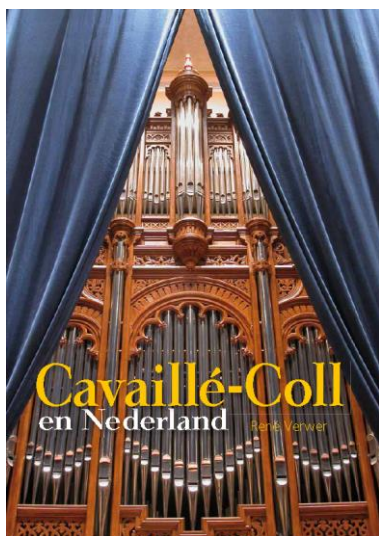
herkenningstune van de dag. De andere nummers zullen nummers zijn van de winnaars van Beziel Talent.” De winnaars krijgen een professionele single-productie, begeleid door professionele sessiemuzikanten. “Verder begeleiden we ze natuurlijk”, legt Ramos uit. “En we hopen ze te prikkelen. We willen ook kijken of we hun een podium kunnen bieden.” Zo wordt de single uitgegeven op de Katholieke Jongerendag en zullen daaraan waarschijnlijk ook optredens gekoppeld worden.

Of *Godlof* en het project Beziel Talent iets gaan opleveren? Ramos: “Ja, absoluut. De aandacht die ervoor is, is een goed teken. Er zullen misschien niet direct grote cd-producties volgen, maar het prikkelt wel.”

Bron: Katholiek Nieuwsblad; Coert van Mourik; www.godlof.nl

“Cavaillé-Coll en Nederland” - met speciale korting voor KDOV-leden

In december 2008 promoveerde René Verwer aan de Vrije Universiteit te Amsterdam op het proefschrift ‘Cavaillé-Coll en Nederland, een studie naar het werk van Cavaillé-Coll en diens invloed in Nederland in de periode 1875-1924’. Binnenkort verschijnt de handelseditie. Intekening met *speciaal gereduceerde prijs voor KDOV-leden* is nu reeds mogelijk.

Helaas overleed zeven weken na de promotie zijn promotor prof. dr. Ewald Kooiman. Hij heeft het navolgende proces niet meer kunnen meemaken. Gedurende de afgelopen maanden heeft René Verwer de handelseditie van zijn proefschrift voorbereid. Dit werk bestond hoofdzakelijk uit het vertalen van de Franse teksten (brieven, artikelen, recensies, bestekken, contracten etc.), het verwerken van naderhand binnengekomen informatie en een definitieve selectie van illustraties (foto's, tekeningen, facsimile's etc.). René Verwer prijst zich gelukkig met het feit dat Olivier Latry, titulair organist van de Notre-Dame te Parijs, bereid is gevonden een voorwoord te schrijven.

Informatie over de proefschriftversie kunt u vinden op www.ubvu.vu.nl, klik op VU-Dissertations en vul Verwer in (titelpagina met voorwoord en inhoudsopgave, samenvattingen in Nederlands en Engels).

In het komende najaar zal Canaletto/Repro-Holland te Alphen aan de Rijn het boek uitgeven. Deze firma staat bekend om haar goed verzorgde uitgaven, fraaie lay-out en lettertype en dito behandeling van de illustraties. In de loop der jaren publiceerde Canaletto ondermeer de volgende titels: G. Oost, De orgelmakers Bätz (1975), T. van Eck en H. de Kler (red.), Orgelkunst rond 1900 (1995) en J. Laus, Maarschalkerweerd & Zoon, Orgelmakers te Utrecht (2008). Het boek, genaaid en gebonden in harde band, zal circa 480 pagina's gaan tellen.

De presentatie vindt volgens planning op dinsdag 10 november a.s. in de concertzaal De Doelen te Rotterdam plaats, na een orgelrecital door Olivier Latry (aanvang 20.15 uur). Op onze website www.kdov.nl zullen deze gebeurtenissen verder officieel worden aangekondigd.

Velen hebben René Verwer (na de promotie) gevraagd wanneer het boek verkrijgbaar zou zijn. Middels deze publicatie en verdere publicaties op deze website zullen we u op de hoogte houden. De uitgever biedt de mogelijkheid om tot 1 oktober a.s. voor de speciale prijs van € 35,- in te tekenen, de winkelprijs wordt nadien € 39,95. Voor KDOV-leden geldt een extra gereduceerde prijs van € 31,50 (incl. verzendkosten). Indien u gebruik wenst te maken van dit aanbod, verzoek kunt u een mail zenden naar info@canaletto.nl met vermelding van "KDOV-lid 2009".

Na de presentatie in De Doelen is het boek algemeen verkrijgbaar. (BH; september 2009)

Agenda

Voor onze uitgebreide agenda verwijzen we naar onze website: www.kdov.nl. Graag zien we uw agendaberichten, concertaankondigingen, jubilea etc. tegemoet: webmaster@kdov.nl. (BH; september 2009)

Berichten

Nieuwe website NSGV

"Wat je in het oor gefluisterd krijgt verkondigt dat van de daken"

Sinds enkele maanden heeft de NSGV een vernieuwde website die meteen functioneert als portaal voor de diocesane afdelingen: www.nsgv.nl. Heel verfrissend met een aansprekende eigentijdse huisstijl, die voor de hele NSGV zal gaan gelden. Iedere diocesane afdeling heeft een eigen frisse kleur. De invoering van de nieuwe huisstijl

brengt met zich mee, dat de lange naam Nederlandse Sint-Gregorius Vereniging voortaan in de afkorting wordt gevoerd: NSGV. (BH; september 2009)

Lezing 450 jaar katholieke kerkmuziek

In het kader van het 450-jarig bestaan van het bisdom biedt Jeroen de Wit een interessante terugblik op de geschiedenis van de katholieke kerkmuziek. Deze lezing gaat over de spannende geschiedenis van de kerkmuziek aan de hand van treffende luistervoorbeelden.

“Gebrul, geloei en gestotter” zo bekritiseerde een bisschop 450 jaar geleden de kerkmuziek van zijn dagen. De composities van G.P. da Palestrina, die toen kapelmeester te Rome was, werden echter geprezen. De kerkelijke overheid verklaarde eeuwenlang zijn muziek als normerend voor de gehele kerk. Edoch....de praktijk was meestal anders...!. Jeroen de Wit, liturgist en gespecialiseerd in kerkmuziek, is verbonden aan Centrum de Kapel in Roermond.

De lezing wordt gehouden op dinsdag 13 oktober van 19.30 uur tot 22.00 uur in het Colamgebouw, Heinsbergerweg 2 te Roermond. Kosten: € 7,- (incl. koffie/thee). Meer info en aanmelden (vóór 5 oktober) via (0475) 332886. (BH; NSGV Roermond)

Muziek Doe Middag

De Stichting ‘Eigen Wies’ in Nuth organiseert op 17 oktober van 11.30 uur tot 17.30 uur in Cultureel Centrum Patronaat te Heerlen voor de zevende maal een ‘Muziek Doe Middag voor jeugdkoren’. De dag staat in het teken van straatkinderen. Er wordt gezongen en gedanst op de wijze van Ciske de Rat en Olivier Twist. Jongens en meisjes studeren onder professionele begeleiding aanstekelijke Nederlands- en Engelstalige liedjes in.

Het team van ervaren docenten, o.a. Pieter Bongaarts (zang) en Nicole Senden (dans) staat garant voor kwaliteit en enthousiasme. Ook voor de volwassenen is genoeg te doen: snuffelen in oud en nieuw repertoire, werkwinkel over koorpromotie, etcetera. Info en aanmelden: (045) 5244772. Deelnamekosten: € 1,50 per kind, € 3,- per volwassene. Kijk voor meer informatie ook op www.nbkzo.nl of www.hklimburg.nl. (BH; NSGV Roermond)

Studiedag voor organisten en conservatoriumstudenten

De Koninklijke Vereniging van Organisten en Kerkmusici (KVOK) afdeling Limburg organiseert op zaterdag 17 oktober in de Sint-Servaasbasiliek te Maastricht in het kader van het Louis Braille- en Gaston Litaize-jaar een studiedag voor afgestudeerde organisten, gevorderde conservatoriumstudenten of andere personen met een gelijkwaardig niveau.

De dag vindt plaats van 10.00 uur tot 16.00 uur. 's Morgens is er een interpretatieles bestaande uit vier onderdelen (Van Widor de 4e Symphonie 1e deel: Toccata; van Vierne uit Pièces de Fantaisie: Cathédrales, Impromptu en

Andantino; van Messiaen l'Apparition de l'Eglise éternelle en uit La Nativité du Seigneur: Les Bergers en van Boëllmann uit Suite Gothique deel 1: Introduction). De improvisatieles in de middag gaat over het gregoriaans, over improvisatie en over een opgegeven thema. Er wordt van de deelnemers verwacht dat zij een of meer van bovenstaande werken technisch en muzikaal goed beheersen. Meer info en aanmelden (tot 10 oktober): (045) 5451753 of louppen@hetnet.nl (BH; NSGV Roermond)

NCRV Kerkmuziekdagen

Vanaf vrijdag 25 september vindt de elfde editie van de NCRV Kerkmuziekdagen plaats in Zutphen. Dit jaar is gekozen voor deze Hanzestad aan de IJssel vanwege de vele historische kerken en monumenten.

De NCRV en het gerenommeerd Zutphens Orgelfestival hebben de krachten gebundeld en zo een bijzonder programma samengesteld. Het thema van de Kerkmuziekdagen is dit jaar 'Zingen aan het water'.

Naast vaste ingrediënten als de orgelwandeling, de kerkmuziekquiz en het samenzangprogramma, zijn er concerten en diverse vieringen; van gregoriaanse complete ten tot Anglicaanse kerkmuziek. Uniek is de workshop Anglicaanse kerkmuziek met het bekende Roder Jongenskoor.

Een ander kerkmuzikaal hoogtepunt is de concertante uitvoering van de Hohe Messe (BWV 232) van J.S. Bach in de St. Walburgiskerk op zaterdagavond. Bij de middeleeuwse Wijnhuistoren staat de Reli-Jukebox. Bezoekers kunnen een geestelijk lied kiezen en voor slechts 1 euro speelt de organist het. Op vrijdagmiddag, vanuit het Stedelijk Museum, presenteert Yko van der Goot een speciale uitzending van het NCRV-Radio 5 programma Schepper & Co. Behalve de concerten in de St. Walburgiskerk op vrijdag- en zaterdagavond en de workshop met het Roder Jongenskoor, zijn alle activiteiten gratis toegankelijk. Het volledige programma van de NCRV Kerkmuziekdagen is te vinden op www.ncrv.nl/activiteiten.

CD Sacerdos Cantat: hulpmiddel voor mis in Latijn

De Vereniging voor Latijnse Liturgie heeft op 29 augustus het eerste exemplaar van de cd Sacerdos cantat (De priester zingt) aangeboden aan de Utrechtse aartsbisschop Wim Eijk.

Voorbeelden

De vereniging heeft de cd laten maken om priesters te helpen die de mis in het Latijn willen opdragen. Op de cd staan alle misteksten die de priester uitsprekt of zingt. Aan de hand van gesproken en gezongen voorbeelden kunnen priesters, priesterstudenten en diakens zich verder bekwamen.

Het vieren van de liturgie in het Latijn - zeker een gezongen viering - vraagt om oefening. De Vereniging voor Latijnse Liturgie heeft ultimo augustus 2009 een CD uitgebracht met de belangrijkste misgezangen van de Novus Ordo die de priester die in het Latijn wil celebreren, kan beluisteren en zelf kan

bestuderen. In het boekje bij de CD staan niet alleen de teksten, maar staat ook vermeld waar men de geschreven melodie kan vinden; ook dit zal de studie bevorderen.

Deze CD is tot stand gekomen in samenwerking met de schola van de Krijtberg in Amsterdam, Hans Fonck, pr. en de RKK/KRO-radio.

Sacerdos Cantat – de priester zingt. De Vereniging hoopt van harte dat met de uitgave van deze CD dit doel zal worden bereikt.

Bron: Katholiek Nederland

Henk Verhoef tweede organist voor Oude Kerk Amsterdam

AMSTERDAM - 21 juli 2009 - De Oude Kerk in Amsterdam krijgt een tweede vaste organist. Het is Henk Verhoef. Dat meldt de website Orgelnieuws.nl. Verhoef geeft al een aantal jaren concerten in de kerk en bovendien is hij dirigent van vocaal ensemble Camerata Oude Kerk. Hij is ook organist van de Oosterkerk en actief als beiaardier.

Samen met vaste organist Matteo Imbruno gaat hij de drie orgels van de Oude Kerk beheren en bespelen. Verder zullen beide musici betrokken zijn bij de festivals en concoursen die in de Oude Kerk wordt gehouden. De directeur van de Oude Kerk benadrukt dat in het gebouw nog steeds diensten plaatsvinden. De kerk is ook dagelijks open, als een soort museum. Deze dubbele functie blijkt in praktijk zoveel werk op te leveren, dat er een tweede vaste organist bij moest komen.

Bron: RadioVier; Viertaktarchief

Nieuw themakanaal met Gregoriaanse muziek!

Naast alle vervelende berichten is er ook iets positiefs te melden: vanaf 20 juli is er bij de Concertzender een nieuw themakanaal bijgekomen met uitsluitend Gregoriaanse en middeleeuwse muziek.

Het nieuwe themakanaal 'Duif van Gregorius' is te vinden onder het rechtermenu op de homepage.

Geniet van deze continue stroom van bijna 200 uur lang aan gewijde muziek, Gregoriaans, middeleeuwse religieuze muziek, af en toe wereldlijke muziek uit de Middeleeuwen, en in mindere mate religieuze muziek uit de Renaissance. Het 'oude' themakanaal Oude Muziek zal voornamelijk muziek ten gehore (blijven) brengen uit de Renaissance en Barok. Dus nu kunt u kiezen tussen twee kanalen: 'echte' oude muziek en latere oude muziek.

Nu het nog kan bij de Concertzender!

Bron: Concertzender

Cavaillé-Coll-cursus in Haarlem

Juli 2009 - De Stadsbibliotheek Haarlem & Omstreken en de Philharmonie Haarlem organiseren een korte cursus over de orgelbouwer Aristide Cavaillé-Coll, zijn orgels en de muziek die daarvoor werd geschreven. De cursus begint op woensdag 14 oktober 2009 en omvat vijf avonden, inclusief twee concerten op het Cavaillé-Coll-orgel in de Philharmonie.

De cursus is voor iedereen toegankelijk, muzikkenner of –liefhebber. De bijeenkomsten zijn zo opgezet dat de inhoud voor iedereen goed te volgen is. Docent is Kees Wisse, die al eerder cursussen over orgelmuziek gaf in de Stadsbibliotheek. De twee concerten zullen worden gegeven door Daniel Roth en de twee Haarlemse stadsorganisten, Jos van der Kooy en Anton Pauw. Het cursusprogramma kunt u vinden op onze website: www.kdov.nl

De kosten voor de cursus inclusief toegang tot de concerten en inleidingen in de Philharmonie bedragen € 40. CJP- en Haarlem-pashouders en leden van de Stadsbibliotheek Haarlem & Omstreken betalen € 37,50.

Meer informatie is te vinden op www.sbhaarlem.nl of in de folder 'Ontdek de rijke klank van het Cavallé-Coll-orgel in de Philharmonie' die inclusief het inschrijfformulier verkrijgbaar is in de Stadsbibliotheek Haarlem. Over de orgelconcerten in de Philharmonie is meer te vinden op www.philharmonie.nu Informatie is tevens verkrijgbaar bij Ian Borthwick, e-mail: i.borthwick@haarlem.nl of telefonisch: (023) 511 53 00.

Bron: Orgelnieuws; orgel actueel

Sweelinckprijs zoekt vernieuwende organisten

De Stichting Jan Pieterszoon Sweelinck reikte in de afgelopen jaren drie keer een òuvreprijs uit aan een organist, bijvoorbeeld aan Leo van Doeselaar. Maar nu is het volgens de stichting tijd voor een 'accentverplaatsing': van de gevestigde organisten naar de jongere generatie.

'Het gaat erom dat het orgel op een moderne, hedendaagse manier gepresenteerd wordt,' aldus juryvoorzitter mr. Jan Krajenbrink. Organisten met goede ideeën voor een orgelconcert of – festival kunnen dat indienen voor 1 september aanstaande. Prijzengeld is 10.000 euro, drie concerten en de mogelijkheid het plan uit te werken. Kijk voor meer informatie op www.orgelnieuws.nl onder het kopje 'Sweelinckprijs zoekt jonge, innovatieve organisten'.

Bron: Radio4NL

Centrum voor de Kerkzang verder als Kerkzang.nl

Het Centrum voor de Kerkzang gaat verder als Kerkzang.nl. Dat werd zaterdag 27 juni bekendgemaakt bij het afscheid van Gerrit Baas als bestuursvoorzitter van het centrum.

Het Centrum voor de Kerkzang, dat zich bezighoudt met protestantse vocale liturgische muziek, gaat een nieuwe fase in, maakte bestuurslid Anje de Heer bekend. De huidige stichting dateert van 1950. Rond 1973 was een herstart noodzakelijk. En ook nu is, vooral vanwege de vergrijzing, een doorstart nodig, aldus De Heer.

In 'zijn' Opstandingskerk in Enschede kreeg cantor Gerrit Baas het minisymposium "Dromen van kerkmuziek" aangeboden. Kerkmusici en

theologen vertelden wat hun voor ogen staat bij het toekomstige kerklied, en ook zongen ze met de meer dan honderd aanwezigen een van hun 'droomliederen'.

Musicus/componist Dirk Zwart uit Rotterdam weet wel wat zijn 'droomkerk' is als het gaat om kerkmuziek: de Rotterdamse Laurenskerk. „Maar als we reëel zijn, is er slechts in 5 procent van de gevallen een dergelijke situatie. Bij 95 procent is geen koor en slechts een middelmatige organist. Dan komt het aan op het kerklied zelf.”

Voor de toekomstige kerkzang is er volgens Zwart behoefte aan liederen die een pastorale en vertroostende functie hebben. „Is dat niet het antwoord op het verlangen naar liederen waarin de lofprijzing centraal staat? Misschien waren wij als kerkmusici wel te veel bezig met onze liefde voor het kerklied. Was het ook liefde voor de gemeentezang?”

Volgens hem is er behoefte aan „mooie, meeslepende liederen, zonder dat ze plat worden. Lieder van hoge kwaliteit, maar niet bloedeloos.”

Voor predikant-dichter Sytze de Vries had het kerklied het derde sacrament van de kerk mogen worden. „Het bemiddelt, net als doop en avondmaal, het heil direct. In het lied zijn we als gemeente even daar waar we nog niet aan toe zijn. Het uur van nu wordt door morgen aangeraakt.”

Kerkmusicus dr. Richard Bot, voorzitter van de rooms-katholieke Nederlandse Sint-Gregoriusvereniging (NSGV), droomt ervan dat rooms-katholieken en protestanten in de toekomst „zingend en proevend elkaars traditie zullen verkennen.” Hij noemde twee voorbeelden van kerkmuzikale oecumene uit het verleden. Toen ds. H. Hasper in 1935 een interkerkelijke bundel geestelijke liederen maakte, zaten er in de commissie van toezicht een deken en een pastoor. „Hasper droomde van een gezamenlijk repertoire van protestanten en katholieken.” Als tweede moment noemde Bot 1966, toen de protestantse kerkmusicus Frits Mehrtens te gast was op een studiedag van de Gregoriusvereniging. „Hier maakten rooms-katholieken voor het eerst kennis met de nieuwe kerkmuzikale wind die in protestantse hoek waaide”, aldus Bot. „Ik droom voor onze tijd van voortrekkerfiguren als Hasper en Mehrtens.”

Bron: Reformatorisch Dagblad; Cultuurredactie

Code-X Music introduceert lidmaatschap met contributie

Code-X Music bestaat bijna 5 jaar. Code-X Music is druk aan het werk voor kinder-, jongeren- en middenkoren, die hun basis hebben in de parochies en kerkelijke gemeenten. Code-X Music wil ook de volgende vijf jaar haar diensten en producten blijven aanbieden. Code-X

Music introduceert nu voor € 50,- per jaar per koor of per individu een lidmaatschap. De bijdrage van € 50,- voor het koorlidmaatschap of als individuele bijdrage houdt Code-X Music als webcommunity en serviceorganisatie in de lucht. Leden krijgen korting op producten en diensten en worden in het beleid betrokken. (BH; juli 2009; CodeX-Music)

Kleine rituale voor de Nederlandse kerkprovincie

De Nederlandse Bisschoppenconferentie heeft op 9 juni 2009 de uitgave goedgekeurd van het "Klein Rituale voor de Nederlandse Kerkprovincie", dat in het najaar door de Nationale Raad voor Liturgie wordt gepubliceerd (samen het jaarlijkse Directorium).

Het nieuwe boek bevat een praktische selectie van teksten uit de bestaande liturgische boeken (buiten het missaal). Het is bovendien aangevuld met sommige nieuwe teksten, o.a. voor de uitvaart (waarbij meer rekening is gehouden met plaatselijke gebruiken), en voor een dertigtal zegeningen.

Aanleiding tot deze nieuwe publicatie van de NRL is meervoudig. Sinds enige tijd zijn verschillende liturgische uitgaven uit de reeks "Liturgie van de sacramenten en andere kerkelijke vieringen" uitverkocht (vormsel, boete en verzoening en uitvaartliturgie). En op enkele uitzonderingen na zijn er nauwelijks goedgekeurde vertalingen beschikbaar uit het omvangrijke Romeinse boek voor de zegeningen.

Door de instructie "Liturgiam authenticam" en de recent aangevraagde oprichting van de Commissio mixta met Vlaanderen, alsook vanwege de door de Bisschoppenconferenties van Nederland en Vlaanderen goedgekeurde Statuten van de Commissio mixta is het niet zomaar mogelijk een volledige herdruk te brengen van uitverkochte liturgische boeken zonder herziening van de vertaling conform de nieuwe richtlijnen. Omdat de betreffende Romeinse Congregatie verlangt dat in de verschillende taalgebieden de voorrang gegeven wordt aan de vertaling van de editie van het Romeins Missaal uit 2002, is naar een tussenoplossing gezocht voor de periode tot de liturgische boeken opnieuw zijn vertaald en goedgekeurd.

Bovendien bieden de bestaande ritualen zoveel teksten en keuzemogelijkheden, dat deze uitgaven niet altijd direct als praktisch overkomen. Soms moet men door allerlei doorverwijzingen voor een enkele viering de weg zoeken in de liturgische boeken. Een handzame bundeling, bestaande uit een selectie van de belangrijkste teksten in doorlopende volgorde, kan daarom zeer dienstbaar zijn.

De idee van een Klein Rituale (Rotuale Parvum) als een op de directe liturgische praktijk afgestemde uitgave is niet nieuw. Eeuwenlang beschikten de priesters over een handzame uitgave van de priesterlijke liturgische bedieningen buiten de mis en het getijdengebed.

Dat boek heette "manuale", "pastorale", "sacerdotale" ofwel "rituale" en kon meegenomen worden voor liturgische bedieningen ook buiten het kerkgebouw. Door de liturgievernieuwing volgens het Tweede Vaticaans Concilie is de hoeveelheid liturgische teksten buitengewoon toegenomen, zodat de afzonderlijke hoofdstukken van het vroegere rituale nu in Rome enkel verschenen zijn als zelfstandige uitgaven.

Bovendien is door het herstel van het diaconaat en door het toekennen van bepaalde liturgische functies aan leken in de rooms-katholieke Kerk een nieuw rituale niet enkel meer een priesterboek. Zowel diakens, als pastoraalwerkenden en andere leken-bedienaars die sommige liturgische functies

vervullen beschikken echter vaak niet over de betreffende liturgische boeken, omdat zij slechts een enkel onderdeel ervan nodig hebben. Dit geldt bijvoorbeeld voor het uitreiken van de communie buiten de mis, de ziekencommunie, het leiden van het avondgebed voor een overledene bij wijze van avondwake en voor een aantal zegeningen dat door leken kunnen worden verricht.

Tegen de achtergrond van al deze overwegingen heeft de Nationale Raad voor Liturgie een "Klein Rituele" samengesteld om te voorzien in de ontstane leemte en een praktisch-buikbare handreiking te bieden voor de huidige situatie.

Het "Klein Rituele voor de Nederlandse Kerkprovincie" wordt uitgegeven in het formaat, de opmaak en omvang van het Klein Getijdenboek, maar met meer leeslinten, en verschijnt in oktober 2009. (BH; Kerknieuws)

Zang en Liturgie in de gemeenschap Emmanuel

De zang in de liturgie neemt in het leven van de gemeenschap Emmanuel een bijzondere plaats in. Dat heeft geleid tot een uitgebreid repertoire van gezangen en missen. Deze worden op dit moment gebundeld in een deze zomer (2009) uit te geven partiturenbundel, een klapper die in de toekomst uitgebreid kan worden.

Heeft u belangstelling voor dit materiaal, neem dan contact met ons op: vincent.kemme@gmail.com, 054 500 315. U kunt op dit adres ook de CD 'In Vuur en Vlam' bestellen. Kijk ook een op de website van 'The Priestband'

Bron: Emmanuel

Zeventien cursisten ontvangen diploma Gregoriaans

Vrijdag ontvingen zeventien cursisten het diploma Gregoriaans voor (toekomstige) scholaleid(st)ers. Zij hebben met goed gevolg de post-HBO opleiding op conservatoriumniveau gevolgd, die de afgelopen maanden in Roermond werd gegeven door de Nederlandse Sint Gregoriusvereniging in het bisdom Roermond.

Deze cursus Gregoriaans is een voor Nederland unieke cursus. Daardoor niet verwonderlijk maar wel des te lovenswaardig was het dat drie van de zeventien cursisten maandenlang wekelijks vanuit Hoofddorp, Utrecht en Oss helemaal naar Roermond kwamen voor het volgen van deze cursus. De cursus omvatte de studie van articulatie en woord-neumverhoudingen naar de oudste handschriften, modaliteit, schola-leiding, repertoirestudie, vormleer en liturgie. Het docententeam bestond uit Mgr. dr. Alfons Kurris, Franco Ackermans, Cyriel Tonnaer en pastoor Ed Smeets.

Jacq. Hoorens is secretaris van de diocesane afdeling van de Nederlandse Sint Gregoriusvereniging. Binnen deze afdeling bestaat sinds een jaar of twee de Actiegroep Gregoriaans, waarvan Hoorens voorzitter is. Deze is in het leven geroepen om actief te reageren tegen de verdere terugloop van het Gregoriaans in het bisdom. Uit een enige jaren geleden gehouden enquête werd namelijk duidelijk dat de gregoriaanse zang door vooral vergrijzing van

de zangers en dirigenten over niet al te lange tijd een marginaal bestaan zal gaan leiden. Doordrongen van de noodzaak om het Gregoriaans de plaats te laten houden die hij al eeuwen heeft en ook verdient, probeert de actiegroep het niet zo ver te laten komen. Aan de hand van een opgesteld beleidsplan wil men constructief werken om het gregoriaans voortgang te laten vinden. Daartoe worden initiatieven genomen, zoals het opleiden van een kader dat het gregoriaans kan dragen en verder reiken.

Bron: Bisdom Roermond

Orgelbouwnieuws

Den Bosch, Jeroen Bosch-ziekenhuis

In 's-Hertogenbosch is de bouw van het Jeroen Bosch-ziekenhuis in volle gang. Het complex zal naar verwachting in 2011 voltooid worden en heeft dan een capaciteit van 730 bedden en zestien operatiekamers. Een kapel maakt deel uit van het ontwerp. Het gebouw ziet er aan de buitenkant uit als een aantal schubben die elkaar deels overlappen. Zij staan met elkaar in verbinding door glas. Het belangrijkste element in het interieurontwerp van de kapel is een rots, uitgesproken kerkelijk symbool van vastheid en stevigheid. De rots biedt onder meer plaats aan het liturgisch centrum, een koor en een orgel. Begin juni werd de bouw van een nieuw instrument opgedragen aan Pels & Van Leeuwen, gevestigd in Den Bosch. Het orgel zal over twee klavieren (56 tonen) en een vrij pedaal (30 tonen) beschikken. De dispositie luidt:

Hoofdwerk: Prestant 8, Bourdon 8, Quintadeen 8, Fluit Travers D 8, Octaaf 4, Nazat 3, Octaaf 2 (uit Mixtuur), Mixtuur 3-4 st., Terts 1 3/5;

Zwelwerk: Roerfluit 8, Viola da Gamba 8, Fluit harmoniek 4, Salicionaal 4, Gemshoorn 2, Kromhoorn B/D 8;

Pedaal: Subbas 16, Violon 8, Octaaf 4;

twee tremulanten en de gebruikelijke koppelingen.

Het frontontwerp wordt gedomineerd door een verticaal lijnenspel. De pijpengroepen in het front zijn als lichtbundels afgezet tegen een donker gekleurd decor. Opvallend zijn de stalactietachtige consoles. De oplevering van het orgel is voorzien in april 2011. (RH; NotaBene, juli/aug.'09)

Oploo en Apeldoorn

In 'Het Orgel' van juli/augustus 2009 zijn twee uitvoerige beschrijvingen opgenomen van de orgels in de St.-Matthias te Oploo (ingezegend door Mgr. A.L.M. Hurkmans en in gebruik genomen op 22 maart 2009) en de O.L.Vrouwe-Tenhemelopneming te Apeldoorn. Beide orgels zijn gerestaureerd door Pels & Van Leeuwen uit Den Bosch. (RH; Het Orgel, juli/aug.'09)

Voorschoten, H. Laurentiuskerk, Mitterreither/Van den Brink orgel (1792/1875)

Orgel met grootst aantal 18e eeuwse pijpen

Op zondag 27 september a.s. wordt het geheel gereconstrueerde en gerestaurerde orgel van de H. Laurentiuskerk te Voorschoten in gebruik genomen. Het is het op twee na oudste orgel van het bisdom Rotterdam. Om meerdere redenen is het een bijzonder instrument. Niet alleen omdat het van alle orgels in het bisdom Rotterdam het grootste aantal 18e-eeuwse pijpen heeft, maar ook omdat het een vroeg voorbeeld is van een orgel met vrij staande mechanische speeltafel. Uniek voor Nederland is de vondst van een deksel van een pijp (toon fis^o van het register Holpijp 8' op het hoofdwerk) met aan de binnenzijde een gravure van een personeelslid van orgelmaker Matthias van den Brink.

Mitterreither/Van den Brink orgel, H. Laurentiuskerk, Voorschoten.

Foto: Fred Hammers

Reformatie

Een oud historische orgel dat onder bescherming staat van Monumentenzorg vind je in Nederland doorgaans eerder in een protestante dan in een Rooms-katholieke kerk. Dat komt omdat na de reformatie alle katholieke kerken werden geconfisqueerd door de protestanten en daarmee ook de historische orgels. Rooms-katholieken konden alleen in het geheim hun liturgievieringen

houden. Na verloop van tijd was het hen geoorloofd liturgie te vieren in gebouwen die vanaf de openbare weg het uiterlijk hadden van een woonhuis of schuur. Als de ruimte van een dergelijke schuilkerk het toeliet, werd er een orgel geplaatst. Bijna al die schuilkerken zijn verdwenen. In Amsterdam is nog een dergelijke schuilkerk. Kerk én orgel vormen tegenwoordig Museum Amstelkring 'Ons' lieve Heer op solder'.

Pas na het herstel van de Bisschoppelijke hiërarchie in 1853 was het weer voor rooms-katholieken geoorloofd een kerk te bouwen. Vanaf dat moment werden er ook weer nieuwe orgels gebouwd. Aanvankelijk werd in de nieuw gebouwde kerk het orgel uit de voormalige schuilkerk geplaatst. Al gauw bleken dergelijke instrumenten onvoldoende berekend op hun taak in de veel grotere kerkruimte en werden vervangen door orgels van grotere omvang. Het is daarom tamelijk zeldzaam als een orgel uit de Schuilkerk periode alle 'stormen' heeft overleefd. In het bisdom Rotterdam dateren op dit moment vier instrumenten uit die periode: het orgel van de Lodewijkskerk te Leiden (17e eeuw/1769) de Bartholomeuskerk te Schoonhoven (1784) en de H. Laurentiuskerk te Voorschoten (1792/1875). Het Mitterreither orgel uit 1797 van de St. Jacobuskerk te Den Haag is op dit moment nog niet bespeelbaar. Van de bovengenoemde instrumenten is dat van Voorschoten het grootst. Het bezit ruim 1100 pijpen verdeeld over twee klavieren en pedaal.

Oostenrijkse wortels

In 1792 bouwde de uit Graz (Oostenrijk) afkomstige orgelmaker Johannes Mitterreither (1733-1800) een orgel voor de schuilkerk van de H. Laurentiusparochie te Voorschoten. Sinds 1761 woonde deze orgelmaker in Nederland. Voor die tijd was het een kostbaar en omvangrijk instrument. Het werd geschonken door Pastoor Paulus van der Burg. Van der Burg was pastoor van 1774 tot zijn dood in 1805. Hij verfraaide niet alleen de schuurkerk met het Mitterreither orgel, maar verbouwde deze voor het toen aanzienlijke bedrag van 3378 gulden. Van der Burg heeft kosten nog moeite gespaard om niet alleen de beste orgelmaker uit te zoeken, maar bovenal om een instrument te laten vervaardigen dat, gezien de bescheiden afmetingen van de schuurkerk, ruim toegemeten was voor zijn taak. Het instrument telde 9 registers. In 1868 werd een nieuwe parochiekerk gebouwd in neogotische stijl naar ontwerp van Theo Asseler. Orgelmaker Matthias van den Brink (Amsterdam) bouwde van 1871-1875 voor deze kerk een nieuw orgel. Voor het hoofdwerk (1e klavier) gebruikte hij bijna al het pijpwerk van het Mitterreither orgel. Het werd geplaatst in een nieuwe neogotische kas en uitgebreid met een tweede klavier met 6 registers. In 1871 was het orgel bespeelbaar maar nog niet voltooid. In 1875 werden pas de frontpijpen van de prestant 8' geplaatst, afkomstig uit het atelier van de Parijse orgelpijpenmaker Henri Zimmermann. Uniek is de vrij staande mechanische speeltafel waardoor de organist rechtstreeks zicht heeft op het priesterkoor. Eerdere exemplaren hiervan waren door Van den Brink gemaakt voor de orgels te Heemstede (1853) en Warmond (1863).

Dramatische verbouwing

Het instrument kwam verder ongeschonden de tijd tot door tot dat het in 1931/1932 drastisch werd verbouwd door de firma Bik te Leiden. Rigoureuus werd de bovenkant van de orgelkas afgezaagd, waardoor alle neogotische bekroningen sneuvelde. De windladen, de tractuur en de windvoorziening, met uitzondering van de magazijnbalg, werden vervangen door een systeem van inferieure kwaliteit. De frontpijpen werden met aluminium verf (!) overgeschilderd en de binnenste tussenvelden werden van zinken pijpen voorzien. In 1954 werd ten slotte de totale orgelkas wit overgeschilderd. In het stookseizoen van 1966-1967 zijn tengevolge van de hete luchtverwarming de windladen kapot gesprongen. In 1971 werd besloten het orgel niet meer te restaureren en een nieuw koororgel aan te kopen ter begeleiding van het koor dat vanaf dat moment op het priesterkoor, achter het altaar werd opgesteld.

Restauratie 2007-2009

Na een doornroosje slaap van bijna 40 jaar, werd het parochiebestuur zich langzaam aan bewust welk een uniek instrument men in de kerk had staan. Nadat Ton van Eck, adviseur namens de Katholieke Klokken- en Orgelraad in 1993 een uitvoerig rapport had gemaakt over het orgel, waarin bevestigd werd dat het orgel pijpwerk bevatte van de 18e eeuwse orgelmaker Mitterreither, stelde hij in 1999 een restauratieplan op. Op basis van dit plan werden diverse offertes aangevraagd en contact opgenomen met Monumentenzorg. In 2005 werd, na fiat van de RCAM uiteindelijk definitief besloten tot restauratie van het hoofdorgel waarbij de opdracht werd gegeven aan orgelmaker L. Verschueren uit Heythuysen (Limburg). Deze orgelmaker had al eerder ervaring opgedaan met de restauratie van het Van den Brink orgel te Heemstede. Dankzij overheidssubsidie, toezeggingen van diverse fondsen, instellingen en particulieren en een pijpadoptieplan kon de restauratie van start gaan. Met de restauratie was ruim € 400.000,- gemoeid. Ongeveer € 41.000,- moet nog worden ingezameld door de parochie.

Reconstructie

Tijdens de restauratie werd het orgel gereconstrueerd naar de toestand van 1871/1875. Dit betekent dat de pijpen, windladen en kanalen, windvoorziening, orgelkas en speeltafel werden gereconstrueerd naar voorbeelden van Van den Brink en/of Mitterreither. De dispositie werd hersteld naar de vermoedelijke toestand van 1875. Het register mixtuur en een deel van het register cornet werden gereconstrueerd op basis van nog aanwezige pijpen van Mitterreither. Aan het orgel werd een vrij pedaal toegevoegd in de onderkas. Hiervoor werd deels historisch pijpwerk gebruikt dat vrij was gekomen bij de restauratie van het orgel in de Caroluskapel te Roermond. Het register Trombone 8' werd gemaakt op basis van de factuur van de hoofdwerk trompet van Van den Brink.

Na uitvoerige bestudering van het pijpwerk kwam aan het licht dat orgel nog

meer 18e eeuwse pijpwerk bevatte dat aanvankelijk was aangenomen. Het register Bourdon 16' is door Van den Brink (met uitzondering van de 12 laagste pijpen) samengesteld uit 18e eeuwse pijpen, afkomstig van een ander orgel. Ook de registers Fluit 4' en Blokfluit 2' zijn samengesteld uit 18e eeuws materiaal afkomstig van een ander orgel.

Klank

Het orgel telt nu ruim 1100 pijpen verdeeld over 20 registers op hoofdwerk, bovenwerk en pedaal. De klank is ronduit imposant, mede door de perfecte akoestiek. Enerzijds toont het in de registers nog zijn laat 18e eeuwse gezicht, anderzijds is ook al het vroeg 19e eeuwse karakter te horen bijvoorbeeld in de prestant 8' en de trompet 8'. Het orgel klinkt compleet herboren. Het heeft een perfecte speelaard en is voor het oog weer een lust om te zien, nu de orgelkas is gereconstrueerd en van de authentieke kleurstelling is voorzien.

Richard Bot, artikel Bisdomblad Tussenbeide, september 2009

Delft, Maria van Jesse orgel

Activiteiten omtrent de heringebruikname van het grote Maaschalkerweerd orgel van de Maria van Jessekerk te Delft zijn de volgende.

Na een ingrijpende restauratie, waarbij de pneumatische tractuur weer is teruggebracht naar de oorspronkelijk mechanische tractuur, zal op 24 oktober a.s. het grote Maaschalkerweerd van de Maria van Jessekerk te Delft in gebruik worden genomen met een concert.

Dit concert is vrij toegankelijk en wordt verzorgd door de dirigente/organiste van de kerk, Petra Veenswijk. Zij zal een Frans symfonisch programma ten gehore brengen met o.a. werken van César Franck, Camille Saint-Saëns en integraal de Ilde symfonie van Louis Vierne. Tevens zal erop die dag een eerste CD uitreiking zijn (eerste opname van het gerestaureerde orgel) en een boekje over de restauratiewerkzaamheden aan het orgel.

Op zondag 25 oktober zal het orgel plechtig ingewijd worden o.a. door voorganger Bisschop Mgr. Ad van Luyn. De mis begint om 10:30 uur. Gezongen wordt de mis in fis van Charles M. Widor door het kerkkoor Deo Sacrum o.l.v. Petra Veenswijk.

In het weekend van 6 t/ m 8 november is er een orgelfestival met als doel de verschillende facetten van het orgel te laten horen.

Op vrijdag 6 november zal de organist van de Kathedraal van Brugge, Ignace Michiels, een concert geven. De aanvang is 20:00 uur.

Op zaterdagmiddag 7 nov. 15:00 uur wordt het sprookje "Le secret de Fifaro" uitgebeeld waarbij afwisselend wordt verteld en orgel wordt gespeeld. Bij dit sprookje komen alle registers aanbod. Het sprookje is een primeur voor Nederland. Het is o.a. gemaakt door de in Frankrijk wonende Nederlandse organist Albertus Dercksen en is bedoeld voor kinderen (van 5 tot 99 jaar).

Zaterdagavond om 20:00 uur is er een concert met orgel en zang. Uitvoerenden zijn de Haagse organist Ben van Oosten en sopraan Margaret Roest. Het festival wordt afgesloten op zondagmiddag 8 november om 15:00 uur met het orgelconcert van Poulenc. Uitvoerenden zijn het Haagse Serenata Orkest o.l.v. Ernst Wauer met een bezetting van strijkers en pauken, en Petra Veenswijk (orgel). Op zondag 13 december is er om 15:00 uur een orgelconcert in het teken van Advent en Kerst. Dit concert wordt verzorgd door Petra Veenswijk.

Meer informatie is te vinden op de website: www.veenswijkorgel.tk

Nieuwe uitgaven / recensies

Jan Nieland en zijn broers Herman en Gerard.

Bij het Nederlands Muziek Instituut te Den Haag verscheen een boekje over Jan Nieland en zijn broers. Jan Nieland was en is in RK kring een geliefd componist van missen en lofgezangen. Zijn werk had eigenlijk twee gezichten. Aan de ene kant de man die gedegen composities kon schrijven, getuige zijn Toccata voor orgel, de Marche Triomphale en de de Mis in honorem Beata Maria Virginis en de Missa Theresiae a Jesu infante. Aan de andere kant was hij de man die gedegen maakwerk leverde voor het kleine parochiekoor. Vele missen en lofstukken verschenen er van zijn hand. In het boekje komen deze twee gezichten ruimschoots aan de orde. Het boekje belicht zowel de mens als de gevierde organist en componist Jan Nieland.

Dat Jan Nieland het niet altijd, ondanks zijn succes, gemakkelijk had blijkt duidelijk uit de beschrijving. In het boekje komen ook Jan Nieland's vader en zijn broers Herman, de man die na een ontslag bij een RK kerk overging naar het protestantisme, en Gerard, de man die vooral bekend was van zijn muziekdrukkerij NIROTA (Nieland Rotatiedruk) en helaas in de oorlog op tragische wijze om het leven kwam. De laatste is de vader van de (overleden) Eduard Nieland. Het boekje berust vooral op de gegevens van Eduard Nieland die een complete kroniek over de familie Nieland samengesteld heeft. Deze kroniek (600 pagina's) is in zijn geheel op een cd-rom meegeleverd. Deze cd-rom vormt het interessantste gedeelte van de publicatie. Overigens mag de bijdrage in het boekje van de hand van Ton van Eck (Jan Nieland, een Nederlandse orgelvirtuoos met een Franse Oriëntatie) met ere genoemd worden! Het boekje is, samen met de cd-rom te verkrijgen via de website van het Nederlands Muziek Instituut

www.nederlandsmuziekinstituut.nl/nl/winkel voor de prijs van € 19,90. Veel leesplezier! (FH; september 2009)

Muziekspel “Isidoor, wat draag je?”

Op 16 mei 2009 was er een Liedboekdag, waarop o.a. een uitvoering was van het muziekspel “Isidoor, wat draag je?” van de hand van Jan Marten de Vries van Muz-Art. Het is een muziekspel uit 2008 met een ezel in de hoofdrol; een dier dat we uiteraard ook kennen uit de Bijbel. Het geheel bestaat uit twee boekjes: Een tekstboekje (14 blz.) met ook de liedjes eenstemmig (4 euro) en een boekje met de begeleidingspartij (4 euro).

Om met de laatste te beginnen: een zestal liedjes met pianobegeleiding, die voor een gemiddelde kinderkoorbegeleider weinig moeilijkheden zal opleveren. Het slotkoor ‘Die daar op een ezel zit’ is ook voorzien van akkoordssymbolen “toegevoegd om een eenvoudige gitaar- of accordeonpartij te kunnen toevoegen”, aldus de componist/tekstschrijver. Dit is ook het enige ‘lastige’ lied, gezien de afwisselende 7/8- en 2/8-ste maat, maar als dat eenmaal goed gaat ...

Het verhaal: Isidoor heeft een taxicentrale, (naar deze tijd gehaald: ‘lift naar de veertiende etage’): Een vrouw met baby moet naar Egypte; een man (Jezus) stuurt mensen om een ezel, eindigend in een soort Palmzondag in-/uittocht. Ook Bileam en de barmhartige Samaritaan komen voorbij.

Al met al eenvoudig, vrij snel in te studeren met (eventueel) minimale middelen (!), door een doorsnee kinderkoor. Leuk van inhoud en prettige muziek. Aantal spelers is 10 tot 13 plus kinderkoor in de leeftijd van 4 tot 12 jaar (plus eventueel volwassenen). Het stuk duurt 15 tot 25 minuten. De illustraties zijn van Auke de Vries. Jan Marten de Vries is naast kerkmusicus/componist en eindredacteur van ‘Eredienstvaardig’ ook straatmuzikant! Dat verklaart het vlotte karakter.

Voor meer info: www.janmartendevries.nl of www.freewebs.com/muz-art/; bestellingen via muz-art@hetnet.nl, of Muz-Art, Hendrik Andriessenlaan 88, 2343 LP Oegstgeest, 071-5174572, 06-28419684. (RH)

Zie naar ons om – Mis

Het komt niet zo vaak voor, dat er weer eens een nieuwe Mis wordt uitgegeven. Er wordt zo ontzettend veel gekopieerd in R.K. kerkmuzikaal Nederland! Uitgeverij Abdij van Berne kwam onlangs met “Zie naar ons om” van Jan Raas, op tekst van Jan Duin; een compositie in opdracht van de NSGV met steun van COMPAM (budget Ministerie van OCW voor composities voor amateurs). Het is gecomponeerd b.g.v. het 25-jarig bestaan van de Thomaskerk in Huizen/Blaricum-Bijvanck in 2006, alwaar ook de première was.

De bezetting is fors: kinderkoor, jongerenkoor, gemengd koor, voorganger(s) en gemeenschap, met begeleiding van orgel en piano. Als u iets feestelijks heeft een goede keuze, maar tijdig overleg is dus wel gewenst!

De vaste misdelen zijn getoonzet: Kyrie-litanie, Gloria, Sanctus, Agnus Dei, aangevuld met de doxologie.

De kyrielitanie is in deze opzet erg lang; de vele herhalingen van “zie naar ons om – kyrieleison (let op de onnodige samentrekking!) – Domine Gospodì”

veroorzaken, ondanks de tempo- en maatwisselingen, dat het geheel wat langdradig overkomt. Het beslaat ongeveer een-derde van de partituur!

Het feestelijke Gloria-Lofzang houdt zich voornamelijk aan de gewone tekst; wel komt geregeld de acclamatie “Glorie zij U, heilige, onsterfelijke God, Gij, onze vrede” tussendoor, waardoor het eveneens een litanie-achtig stuk wordt. Orgel en piano hebben veel liggende akkoorden, waardoor de jubelzang te weinig tot zijn recht komt. Van kinderkoor/gemeenschap wordt zelfs een hoge ‘e’ (mt.86) gevraagd! Desondanks een prachtig mooi stuk.

Het drievoudig Sanctus wordt aangevuld met “Eeuwige”, “Heilige” of “Onsterfelijke God”. Het moet uiteraard weer modern aandoen (met deze ‘nieuwe’ woorden voor God; de tekst komt dicht bij de originele mistekst). Voor mijn gevoel heeft het jongerenkoor hier pas voor het eerst een eigen, originele, echt jongerenkoor-gedeelte, welke in node gemist heb in de vorige delen. Nou zingen jongerenkoren doorgaans liever NIET de vaste misgedeeltes (sic!), dus het wordt wellicht al een hele toer om ze überhaupt mee te krijgen. Als het dan niet te moeilijk is Het jongerenkoor zingt alles tweestemmig (dames – heren).

De kleine doxologie “Door Hem en met Hem en in Hem” is wederom in stukken gehakt, met steeds het “Amen” als acclamatie ertussendoor. Mooi, rustig en ook in andere vieringen gemakkelijk te gebruiken.

De Litanie van het Lam (Agnus Dei) kent een interessante opbouw. Waar het gemengd koor begint met haar ‘Da pacem Domine’ volgen jongerenkoor-/kinderkoor/allen met ‘Breng vrede over de wereld’.

Door het sterk aanwezige litaniekarakter is in elk van de stukken een duidelijke opbouw te herkennen, waardoor de gemeenschap zich uitgenodigd weet om mee te doen op de voor hen aangegeven momenten! Vanwege de deelname van (alle?) parochiekoren en de niet al te moeilijke toonzetting, verdient deze uitgave brede belangstelling. Tekstinhoudelijk staat ze zo dicht bij de originele misteksten, dat ze m.i. direct voor opname in het Repertorium van de Nederlandse Kerkprovincie in aanmerking komt. Komt bij, dat een doorsnee organist en pianist volgens mij hiermee uit de voeten moet kunnen. Heeft u een parochie-/koorfeest in het verschiet, aarzel niet! De muziekdruk is mooi en overzichtelijk vormgegeven.

Ik ben overigens benieuwd of er niet een opname van deze partituur gemaakt is t.g.v. het jubileum? Zou voor een aantal dirigenten wellicht een stimulans zijn om dit aan te schaffen en in te studeren. Het geheel is een aanbeveling waard! (RH)

*Jan Raas/Jan Duin, “Zie naar ons om”, Abdij van Berne, 2009; partituur 20 euro, koorpartijen 5 euro (10 ex. Voor 40 euro) en een versie voor cantor en allen (Kyrie-litanie en Lofzang) voor 10 euro. Voor meer info: Abdij van Berne, Postbus 60, 5473 ZH Heeswijk, 0413-299293, info@wlh.nl.

Muziek tussen hemel en aarde – De wereld van het Gregoriaans

Al eerder verscheen een (overgenomen) bespreking in ons KDOV-blad (zomer '09, blz.37-38) te lezen. Ik kreeg het toegestuurd en heb het in de zomervakantie in ruk uitgelezen. Het is een eigen bespreking meer dan waard!

Het oorspronkelijke boek van Helene Nolthenius verscheen in 1981, met een tweede druk in 1985 bij uitgeverij Querido. Het moest 24 jaar duren voordat er een derde druk verscheen van dit schitterende boek bij uitgeverij Vantilt. De uitgave werd van een inleiding en (bijgewerkte) bibliografie voorzien door Etty Mulder en, waar mogelijk, werden oorspronkelijke afbeeldingen vervangen in kleur!

Etty Mulder vertelt in haar inleiding waarom ze de originele tekst niet heeft aangepast: de schrijffrانت van Nolthenius zou er mee geschaad worden. Niet voor niets werd het destijds uitgegeven bij een literaire uitgever en niet bij een wetenschappelijke! Gregoriaans was dat dan toe een theologisch onderwerp, nu op een unieke manier beschreven in zijn kunst- en cultuurhistorische context en door een ervaringsdeskundige. Het Gregoriaans als “bakermat van ‘de muziek van het Westen’”.

Helaas slaat Mulder in haar voorwoord twee keer de plank mis: Dat “het Latijn van hogerhand uit de liturgie was geschrap” (blz.10) slaat natuurlijk nergens op (lees Vaticanum II er maar op na!) en de meeste historici zijn allang afgestapt van het idee van de ‘duistere middeleeuwen!’ (blz.12)

“Een stroming, die althans in Nederland overheerst, heeft gekozen voor een actief getuigen van geloof waarin voor het passief ervaren van schoonheid weinig plaats meer is”, aldus Nolthenius’ verklaring voor het Gregoriaans als ‘afgedaan’. Maar deze zangcultuur blijkt onuitwisbaar! Alleen blijkt “luisteren-naar-toen meer moeilijkheden op te leveren dan kijken-naar-toen” (blz.17).

Beginnend vanuit de nadagen van de Oudheid geeft Nolthenius een cultuurhistorische context van de liturgische muziek, waardoor deze, gerelateerd aan het ‘dagelijks leven’ als het ware voelbaar en hoorbaar langs komt. Gregoriaanse melodieën, afkomstig van God en naar God terugkerend (Plotinus), blikten volgens hetzelfde principe opgebouwd als bijvoorbeeld sarcofaagreliefs uit dezelfde tijd (blz.31)! “De vergelijkende kunstgeschiedenis [wijst ons] op een samenhang tussen perspectief den meerstemmigheid”!

Met verve ‘bewijst’ Nolthenius, dat bij het Gregoriaans “de muzikale behandeling van een tekst [afhangt] van zijn liturgische functie, niet – of maar zelden – van zijn inhoud” (blz.79). Daarmee komen we toch ook weer dicht bij het “Liturgiam authenticam” van Benedictus XVI aan.

Gregoriaans werd ook gebruikt om ‘politiek te bedrijven’, als het zo uitkwam, blijkt in later tijd. Zonder de inzet van de Franken toen zouden de huidige onderzoekers van het Gregoriaans nú veel minder werk hebben! Aken wordt

het 'nieuwe Rome'; organisatie, codificatie en registratie kenmerken het Karolingische beschavingsproces (blz.96), welke we ook terugvinden in Metz. Toen ook was het Karel de Grote om eenheid te doen. "Vanaf 789 deelde hij voorschriften uit betreffende zang en liturgie, die getuigen van precisie en deskundigheid"(blz.107). Maar niet alleen de kerkzang, ook bisschoppen en abten zette hij naar zijn hand.

Kerkmuziek is eeuwenlang een onlosmakelijk onderdeel van de samenleving geweest. Het is daarom zo jammer dat de secularisering, ook bij studenten, zo snel om zich heen grijpt. Dat geldt overigens niet alleen voor muziek/kunst, maar voor alle studierichtingen; echte wetenschapsfilosofie lijkt in ons huidig tijdsgestel ver te zoeken, helaas. Oorlogen waren ook van invloed: "Was de stad ongemoeid gebleven, dan had de kunst in Rome een andere richting gevolgd dan die in Ravenna"(blz.80) en dat had ons Gregoriaans ongetwijfeld anders geklonken. Maar ook de liturgiegeschiedenis blijkt Nolthenius te beheersen. Door te citeren uit bronnen vanuit vele disciplines wordt een helder beeld geschetst van de Westerse maatschappij vanaf 330 tot in de Renaissance.

Nog een citaat over wat het Noorden "toegevoegd moet hebben aan de Romeinse import: de strakkere tonaliteit en dat wat we aanduiden als het 'verticale element' in de volksaard van de torenbouwende Franken. Hun voorliefde voor grote intervalsprongen, daar waar zuiderlingen hun kwinten en kwarten bij voorkeur diatonisch opvulden, komt er eveneens in naar voren". (blz.109)

Het boek eindigt bij de grote liturgische drama's uit de late Middeleeuwen, de tropen en sequenties, maar dat is "niet de wereld die we in dit boek hebben willen beschrijven", want die plaatsen ons "op de drempel van een andere wereld en een gewijzigde cultuur". (blz.170)

Het boek wordt gecompliceerd met een historisch overzicht, opbouw van Romeinse Mis en getijden, gezangenstamboom en liturgische terminologie. Daarmee is het goed leesbaar voor een breed publiek. De vele voetnoten en bibliografie (helaas ontbreken methodes en tijdschriften!) maken het een goed studieboek, niet alleen voor studenten Kerkmuziek of Musicologie, maar voor alle geïnteresseerden in middeleeuwse cultuur. Van harte aanbevolen. (RH)
* H. Nolthenius, "Muziek tussen hemel en aarde – De wereld van het Gregoriaans", Uitg. Vantilt, inleiding/bibliografie Eddy Mulder, 2009, derde druk, 215 blz., ill., ISBN 978 94 6004 022 1; 24,50 euro. Uitgeverij Vantilt, Postbus 1411, 6501 BK Nijmegen, tel. 024-3249692, www.vantilt.nl.

De oorspronkelijke uitgave bevatte een grammofoonplaatje, dat in relatie stond met een aantal besproken gregoriaanse gezangen (blz.200-203). Uitgeverij Vantilt heeft, ondanks een eerdere aankondiging in een prospectus, afgezien van een cd, omdat veel uitvoeringen al te vinden zijn op internet en het lastig was om nu de rechten (bij Solesmes) opnieuw te regelen. Jammer!

Nooit meer alleen

Vele kinderkoren zijn op zoek naar goed liturgisch repertoire. Vaak zitten de vaste misdelen in het verdomhoekje, omdat men die vaak (waarom eigenlijk niet?) willen zingen. Naast vele, eigentijdse liederen is nu ook hierin voorzien met de uitgave van het songboek "Nooit meer alleen". Het is een uitgave van Kisi (afkorting van kinderen die zingen) uit Oostenrijk, maar is geheel vertaald in het Nederlands door C. Suijkerbuijk. 'God's singing kids' is het enige lied dat in het Engels staat. Een waardevolle aanvulling op het bestaande kinderkoormateriaal, welke van harte wordt aanbevolen!

Op de gelijknamige CD staan alle 14 liedjes, zuiver en enthousiast gezongen; ondersteund door een eigentijdse begeleiding. Bij een uitvoering die ik bezocht werden ook vele (ondersteunende) bewegingen gemaakt, welke helaas niet beschreven staan in het 'songbook'.

Er is ook een Playback-CD, welke in niet in mijn bezit heb. Het lijkt mij niet de bedoeling om deze af te draaien tijdens de H.Mis, maar als ondersteuning bij het instuderen (thuis, desnoods op het koor) goed bruikbaar, lijkt mij.

* Songbook "Nooit meer alleen", ISBN 978-3-86773-094-5, bestelnummer 52 55059; gelijknamige CD (Nederlandstalig), best.nr. 52 05059; Playback-CD 52 75059. Bestellen via: KISI-KIDS Nederland, postbus 1070, 5200 BC 's-Hertogenbosch, tel. 078-63125488, www.kisikids.nl, Sanne van der Spek, 06-12454195.

Aanbiedingen Kronos Buchversand

In de folder van Kronos Buchversand zag ik een aantal aanbiedingen, die ik graag aan u doorgeef:

*Arnold Schering: "Niederländische Orgelmesse im Zeitalter des Josquin" (Best.nr. 15150) nu 13,80 euro i.p.v. 28 euro (Bibliotheca Organologica 16).

*Hermann Wettstein: "Die Orgelbaufamilie Silbermann" (Best.nr. 12618) nu 22,80 euro i.p.v. 46 euro. (Bibliotheca Organologica 81).

*Winfried Schlepffhorst: "Orgelkunst und Orgelforschung" (Best.nr. 14323) nu 19,80 i.p.v. 38 euro.

Kronos Buchversand, Regensburger Strasse 19, E-93164 Laaber, info@kronos-buch.de. (RH)

Liselotte Kunkel: Jazz Meditations voor orgel

De combinatie jazzmuziek – kerkorgel ligt niet voor de hand. Het is dan ook opmerkelijk dat de Duitse, in 1975 geboren muzikante Liselotte Kunkel zich specifiek bezighoudt met die combinatie. Naast haar werkzaamheden in Würzburg als docente voor toonzetting, gehoorontwikkeling en piano houdt ze zich bezig met cursus – en concertactiviteiten op het gebied van jazz – improvisaties op het kerkorgel. Kunkel studeerde kerkmuziek en muziektheorie bij Zsolt Gárdonyi en is gepromoveerd in de muzikwetenschap op het onderwerp 'de harmoniek in de liederen voor zangstem en piano van Max Reger'.

Haar zes koraalbewerkingen, geschreven in de klassieke swing – jazz – stijl, kunnen worden gebruikt in de eredienst en in concerten. De componiste heeft ze tevens bedoeld als impulsen voor improvisaties. In technische zin zijn ze niet al te moeilijk en ze zijn geschikt voor ieder type orgel, zodat ze door veel spelers ter hand kunnen worden genomen.

Van de zes vind ik de Blues over “Lobet den Herrn und dankt ihm seine Gaben” verreweg het aantrekkelijkst, omdat ze in harmonische en ritmische zin het meest zijn uitgewerkt en de meeste inventiviteit vertonen. Smeltend in de oren klinken de Ballade over: “Liebster Jesu, wir sind hier” en de Walzer over “Herr Jesu Christ, dich zu uns wend”. Het Ostinato over “Mir nach, spricht Christus, unser Held” is wat simpeltjes, evenals de Meditation over “Christus, der ist mein Leben”. De fuga over “Ach wie flüchtig, ach wie nichtig” komt niet boven een schools niveau uit.

Wat ik als een regelrecht bezwaar beschouw om koraalmelodieën op deze manier als uitgangspunt te gebruiken is dat ze veel meer inhoud hebben dan hier naar voren komt. Uiteindelijk kies ik dan liever voor een meer kwalitatieve hantering van deze melodieën. Maar dat is persoonlijk.

* *Bärenreiter, BA 9256, januari 2009.* (GC; september 2009)

Presentatie CD Paul Houdijk: Maarschalkerweerd-orgel in de kathedrale kerk van Ste. Catharina te Utrecht

Op zaterdagavond 31 oktober 2009 wordt de CD gepresenteerd, die onze voorzitter Paul Houdijk heeft gemaakt van het Maarschalkerweerd-orgel in de Utrechtse kathedrale kerk van Ste. Catharina. Deze presentatie vindt plaats in combinatie met de eucharistieviering, die om 18.30 uur begint. Voor en tijdens de mis speelt Paul Houdijk enkele werken van de CD, en het naspel na de mis zal uitlopen in een klein orgelconcert van ca. een half uur waarin eveneens enkele werken van de CD ten gehore worden gebracht.

Tijdens de offerande klinkt het ‘Petit Offertoire’ van Cesar Franck, en tijdens de communie het ‘Priere’ van Jaak Nikolaas Lemmens. De bespeling na de mis eindigt met Franck’s ‘Troisieme Choral’.

Vervolgens wordt het eerste exemplaar van de CD uitgereikt aan pastor Schnell. Na afloop is er nog een gezellige bijeenkomst in de sacristie, waarbij de CD te koop zal zijn.

Paul Houdijk heeft er naar gestreefd een Cd te maken met repertoire waarvoor dit romantisch liturgisch Maarschalkerweerd-orgel is bedoeld: repertoire uit de negentiende eeuw. Daarbij moet worden opgemerkt dat men in de negentiende eeuw zelf de term ‘romantisch’ orgel niet gebruikte. Men sprak toen van het ‘moderne’ orgel, omdat er allerlei voor die tijd nieuwe vindingen in de orgelbouw werden toegepast. Om het liturgisch karakter van dit orgel te laten uitkomen zijn er naast enkele meer concertante werken ook enkele

werken opgenomen die goed passen in een eucharistieviering of een andere kerkelijke viering.

Woord van de Enige

Een nieuwe uitgave van het Centrum voor de Kerkzang: Woord van de Enige.

Het stuk werd geschreven met oog op het afscheid van Gerrit Baas en is dan ook aan Gerrit opgedragen. Andries Govaart schreef de tekst, Tom Löwenthal de muziek. Woord van de Enige heeft als subtitel 'Aankondiging van de lezing uit de Schrift'. Dat geeft dan ook precies de liturgische functie aan, het is een introductie op de schriftlezingen, getoonzet voor cantor, cantorij en orgel. Het stuk opent met een recitativo

voor cantor (of enkele stemmen uit de cantorij) en mondt uit in een vierstemmige koorpassage. De tekst, die zoals de term 'aankondiging' al zegt, een stevig, proclamerend karakter draagt, gaat uit van Jes. 45,18-19. De muziek is eenvoudig, maar zeer expressief! Kortom, Woord van de Enige is een compositie die voor cantorijen en cantores een waardevolle en bruikbare aanvulling is.

Prijs: € 3,- per stuk; 15 exemplaren of meer € 2,50 per stuk (in beide gevallen exclusief porto). Centrum voor de Kerkzang, Kerkzang.nl, Anje de Heer, Koningin Wilhelminalaan 3-5,3818 HN Amersfoort, i.gootjes@planet.nl / adhj@wanadoo.nl

Column

Evert Wagter

Vroeger, toen ik nog synodaal-gereformeerd was, kreeg ik als organist van een Gereformeerde Kerk in het midden van het land, het 'orgelbriefje' op zaterdagavond of op zondag, kort vóór de dienst. En over dat orgelbriefjes-systeem was in de vakbladen toentertijd veel te doen. Dat kon toch eigenlijk niet meer, dat was uit de tijd. Voor de amateurorganist kon het een zenuwslopende race tegen de klok zijn en de professionele organist kon in zijn keuze van de te spelen literatuur zich nauwelijks meer laten inspireren door de liedkeuze van de dominee.

Gelukkig waren en zijn er flink wat begeleidingsbundels en handzame literatuur- bloemlezingen op de markt; en er was natuurlijk de grote orgelliteratuur-bijbel van Lieuwe Tamminga, per gezang uit het Liedboek voor de Kerken een vaak flinke lijst literatuur. (Is er nog iemand die de psalm-bewerkingen van Henri Gagnebin speelt?) Iedereen gered, iedereen blij. Maar... het systeem deugde toch niet. Hier en daar was er een meedenkende dominee, hij of zij gaf eerder de gekozen liederen door en een enkeling kon een suggestie van de organist ook nog wel waarderen.

Het ging al beter toen dominees zich conformeerden aan een leesrooster (Protestanten kennen verscheidene leesroosters!). De organist kon al wat voorbereiden. Toch bleven veel dominees wachten op het moment dat de Heer hen een preektekst 'inluisterde'; vaak ging dat door bemiddeling van een zieke zuster (=vrouwelijk gemeentelid) die al heel lang op een of andere afdeling van een protestant medisch gasthuis de tijd verbeidde. (Wij roomsen kunnen daar ook wat van; talloze bedevaartsoorden zijn ontstaan doordat de Heer zieke of zwakzinnige jonge herderinnetjes beduizelde met een verschijning van Zijn moeder!)

En, ofschoon al weer jaren teruggekeerd in de schoot van de Heilige Moederkerk, ik neem aan dat het orgelbriefje in veel kringen nog eenzelfde bloeiend leven leidt als decennia geleden. Sterker, wat schetst mijn verbazing!/? Onderdeel van de sollicitatieprocedure voor een nieuwe top-organist van één van de fraaiste Marcussen-orgels in het land - in de provincie van het worstelend bovenkomen - was het 'orgelbriefje', een uur tevoren aangereikt. Na jaren gesteggel legt de protestante Commissie Kerkmuziek het moede hoofd op het kussen onder het welk het vermaledijde orgelbriefje. Met dank aan Arie, Cor en Bas!

Zijn wij, rooms-katholieke kerkmusici, veel beter? Ja, velen wel, maar ik zou niet graag de musici te gast hebben die gewapend met het weekendmissaaltje een matige begeleiding presenteren. De liederen zijn vaak zeer vroegtijdig bekend (Steeds meer koren hebben steeds meer werk aan steeds minder ingewikkelde melodieën!), dus er is alle tijd een fraaie begeleiding te zoeken of te maken. Tikje gemakzuchtig kunnen we zijn. Moedig voorwaarts.

Roomse Humor

Hans Babeliowsky

Het was stil na het rozenkransgebed in de toen nog bestaande grote R.K. Kerk van de Allerheiligste Drieëenheid in Bloemendaal. De mensen waren naar huis en in de reeds duistere kerk brandde alleen nog de godslamp en hier en daar een klein lichtje. Het was er doodstil, want voor in de kerk stond het stoffelijk overschot van een der parochianen, voor wie was gebeden, want de avondwake bestond nog niet. In de gewijde ruimte deed Henk Uitendaal, een jonge vrijwillige hulpkoster, de laatste werkzaamheden van de dag.

Plotseling klonk er vanuit de kist een luid geklop en een nog luidere stem riep: "Ik wil er uit, help, help, ik wil er uit !!". In paniek rende Henk Uitendaal naar de pastorie en snelde de kamer van pastoor Olierook binnen, de rust zelve.

Deze was wel nieuwsgierig, maar geloofde niet in een voortijdige verrijzenis en liep dus met zekere tred achter de jongen aan, die enigszins tot rust was

gekomen. Nauwelijks waren ze bij de lijkaar gearriveerd of triomfantelijk verscheen het hoofd van Miel Hemelsoet, een lichtelijk geestelijk gehandicapte acoliet, van achter de kist vandaan en met een nasaal stemgeluid riep hij : "Heb ik jou even lekker tuk gehad !" doelende op Henk Uitendaal, bij wie hij zich kennelijk de mindere voelde.

Pastoor Olierook zal deze onverwachte act zeker wel gewaardeerd hebben, want hij had een groot gevoel voor humor en liet dit ook duidelijk blijken in zijn predikaties. Hij had een stijlvol aristocratisch voorkomen, dat mij deed denken aan de beroemde Engelse kardinaal en schrijver John Henry Newman. Er werd dan ook telkens naar de pastorie gebeld met de vraag hoe laat hij de mis deed, tot aanzwellende woede van de dienst doende huishoudster of kapelaan!!

Zo moest hij eens een preek houden voor financiële steun aan missie of parochie, dat ging zo: "Een gulden ontmoette een cent, de cent groette de gulden, maar de gulden groette niet terug. "Waarom groet je me niet?" vroeg de cent. "Omdat ik honderd maal meer waard ben dan jij", antwoordde de gulden. "Nou" zei de cent "Ik kom ten minste in de kerk en jij niet".

Een andere vermeldenswaardige figuur is Matthias van der Eem, die pastoor was in Anna Paulowna. Dit vernam ik van Harry Kroon, afkomstig uit dit dorp. Hij was daar 9 jaar koster en vervolgens in Bloemendaal 39 jaar koster en 46 jaar uitvaart-ondernemer en in die hoedanigheid heeft hij meer dan 5000 uitvaarten verzorgd en neigt dus al aardig naar het Guinness Book of Records. Dat zal me een drukte geven bij de opstanding der doden als hij meer dan 5000 oude klanten de hand moet schudden (hij zal dan wel denken:"Dit gaat me beter af dan graf schudden").

Intussen staat Matthias van der Eem, emeritus-pastoor van Anna Paulowna, in het rijk der Hemelen (of in het vagevuur) natuurlijk ongeduldig af te wachten, wat er van hem gezegd kan worden.

Nou, hij ergerde zich al lange tijd mateloos aan het "Haec Dies", dat voor het koor een "top-hit" was en bij tij en ontij werd gezongen.

Op zekere dag was de maat vol en greep hij een bos bloemen uit een vaas op het altaar, gaf ze aan een misdienaar en zei : "Breng dit maar naar de dirigent op het koor en zeg hem, dat de pastoor hem feliciteert met de vijftigste uitvoering van het "Haec Dies!!" De reactie laat zich raden, zoals menige dirigent zich ook kan herinneren nam het hele koor ontslag en met veel tact en moeite wist de vader van Harry de leden van het koor zachtjes weer omhoog te duwen naar de "zangzolder". Als lid van de grote drie-eenheid op een dorp, n.l. de pastoor, de burgemeester en het hoofd der school, liet Matthias van der Eem zich ook buiten de kerk horen.

Zo stond hij eens repen te draaien bij een repenautomaat in het dorp. Enkele jongens kregen daar lucht van en snelden toe. Zij kregen allemaal een stuk

chocola. "Maar", riep een van de jongens, wijzend naar een ander " hij is protestant". "Nou", zei de pastoor " dan geef ik hem de helft". In een van de repetitielokalen in Nederland was de repetitie met het jongenskoor geëindigd. Voordat de jongens naar buiten snelden was de dirigent hen voor geweest en had hij zich verstopt achter een conifeer.

Dit had de koster gezien en toen ze weg waren vroeg hij hem waarom hij dat gedaan had. "Nou", antwoordde de dirigent, "ik wilde eens horen hoe ze over mij denken". Dit laatste heb ik uit zeer directe en betrouwbare bron vernomen, maar uit piëteit vermeld ik de naam van de dirigent niet.

Dat humor alleen voorbehouden is voor roomsen zal ik onmiddellijk ontkrachten door de volgende beroemde anekdote: De befaamde organist / componist Max Reger reageerde eens op een slechte recensie in een krant als volgt: Hij schreef regelrecht naar de recensent deze woorden : " Ik zit in het kleinste kamertje van mijn huis...Uw recensie ligt voor mij. Weldra zal zij achter mij liggen".

Ik eindig deze column met een algemene mop: Een non ontmoet een oud-leerlinge en zegt: "Hé, Marietje, ik heb je een lange tijd niet meer gezien, hoe gaat het met je?". "O", antwoordt Marietje "zeer goed". "Hoe oud ben je nu en wat doe je?" vraagt de non verder. "Ik ben nu 25 jaar en prostituée geworden" is nu het antwoord. Verschrikt vraagt de non, in de ijdele hoop het verkeerd verstaan te hebben: "Wát ben je geworden?". Nogmaals is het antwoord: "Prostituée". "O", zegt de non opgelucht, "Ik dacht al dat je protestant was geworden".
